

OPPSUMMERING

Denne rapporten gir svar på hvordan rektorer, lærere og elever vurderer gjennomføringen av de nasjonale prøvene i 2005, og peker på områder til forbedring ved senere gjennomføringer. Både rektorer, lærere og elever har bidratt med sine svar i undersøkelsen. Resultatene bygger på svar fra et representativt utvalg av norske skoler, hvor det også er tatt hensyn til trinn, prøve og geografisk spredning av svarene.

Rapporten dekker ulike tema som med relevans for vurderingen av de nasjonale prøvene: Informasjonen i forkant, selve prøvene, skoleringen, den praktiske gjennomføringen, bruken av resultatene og innvirkningen på skolens pedagogiske praksis.

Informasjonen om de nasjonale prøvene kommer for sent. Lærerne mener de ikke har fått nok tid til å forberede elevene på prøvene, og mange mener elevene er ukjent med prøveform og oppgaver. Mengden av informasjon mot rektorer er for stor. Den samme informasjonen nådde rektorene på e-post, vanlig post, direkte fra direktoratet og via skolekontoret. Rektorene og lærerne har mest å utsette på informasjonen rundt selve gjennomføringen. Samtidig er det informasjon rundt gjennomføringen de føler størst behov for.

Prøvene i matematikk har vært vanskeligst i følge elevene, dernest følger prøvene i engelsk. Prøvene i skriving og lesing har vært enklest. Både lærernes og elevenes besvarer tyder på at prøvenes vanskelighetsgrad stort sett har vært passe. Mange lærere sier at det var uklarheter i prøvene som ga rom for misforståelser. Verken lærere eller elever mener at de nasjonale prøvene får fram bredden elevenes kunnskaper i særlig grad. Prøveformen i de nasjonale prøvene er noe annerledes enn prøveformene som ellers brukes i skolen.

Lærerne virker fornøyd med skoleringen, og snakker om et "kunnskapsløft". *Skoleringen* har gitt lærerne den nødvendige kompetansen til å vurdere prøvene, men ikke i like god kompetanse til å bruke resultatene fra prøvene i oppfølgingen av den enkelte elev. Det har vært lite oppfølging av resultatene fra prøvene i skolen, og elevene har fått lite faglig utbytte av prøvene. 2 av 3 elever har ikke hatt en egen vurdering av resultatene sammen med læreren.

Skolene har forholdt seg til retningslinjene som er gitt til *gjennomføringen* av de nasjonale prøvene, men har ikke fulgt dem til punkt og prikke. Størst avvik mellom retningslinjer og praksis har det vært når det gjelder tidsbruken. De aller fleste elevene med fravær på prøvedagen har kunnet gjennomføre prøven ved en senere anledning, men praksisen rundt fravær varierer i forhold til obligatorisk eller frivillig gjenopptak. Store andeler av elevene sier at de ikke har fått noen tilbakemelding på resultatene fra de nasjonale prøvene. Utdeling av resultatene i klasserommet er vanligst, men har ikke noen innvirkning på elevens utbytte av oppfølgingen.

Hovedinntrykket er at de nasjonale prøvene har hatt liten innvirkning på skolens *pedagogiske praksis*. Men skolene i Norge er ikke upåvirket av innføringen av de nasjonale prøvene. Der hvor prøvene har medført en endring i pedagogisk praksis, har det heller vært i positiv enn negativ retning i følge rektorene.

KAPITTEL 1 - INNLEDNING	4
1.1 Problemstillinger og videre disposisjon	4
1.2 Gjennomføring	5
1.3 Kontroll av elevbesvarelsene	6
1.4 Boikott?	7
 KOMPARATIV ANALYSE AV REKTORENES, LÆRERNES OG ELEVENES SVAR	 8
 KAPITTEL 2 - INFORMASJON OM GJENNOMFØRING AV PRØVENE	 8
2.1 Hvordan informasjonen ble mottatt.	8
2.2 Tidspunktet for informasjonen	10
2.3 Omfanget av informasjonen	11
2.4 Kvaliteten på informasjonen	12
2.5 Delkonklusjon	14
 KAPITTEL 3 - ELEVER OG LÆRERE OM SELVE PRØVENE	 15
3.1 Prøvens vanskelighetsgrad og eventuelle uklarheter	15
3.2 Kjennskap til prøveform og om man får vist sine ferdigheter	18
3.3 Delkonklusjon	29
 KAPITTEL 4 - REKTORER OG LÆRERE OM SKOLERINGEN	 31
4.1 Deltakelse i skoleringen og hvor ofte den er nødvendig	31
4.2 Lærernes utbytte av skoleringen	32
4.3 Ønske om videre kompetanseheving	35
4.4 Delkonklusjon	36
 KAPITTEL 5 - REKTORER OG LÆRERE OM GJENNOMFØRINGEN, ELEVER OM TILBAKEMELDING	 37
5.1 Gjennomføringens samsvar med retningslinjene	37
5.2 Fravær og fritak	39
5.3 Hvordan arbeidet med prøvene har foregått.	39
5.4 Tilbakemeldingen til elevene	41
5.5 Delkonklusjon	43
 KAPITTEL 6 - REKTORER OG LÆRERE OM BRUKEN AV RESULTATENE I PEDAGOGISK ARBEID	 45
6.1 Informasjon om elevenes styrker og svakheter	45
6.2 Om prøvene gir ny informasjon om elevenes kunnskapsnivå	46
6.3 Prøvenes påvirkning av pedagogisk praksis og fagdidaktikk	46
6.4 Delkonklusjon	48

KAPITTEL 7 – REKTORENE OG LÆRERNE FOR SEG 49

7.1 Hvordan rektorene har brakt informasjonen videre	49
7.2 Hvordan rektorene mener de nasjonale prøvene har innvirket på ulike forhold ved skolen.....	51
7.3 Felles rutiner og tilpasset opplæring	52
7.4 Samarbeidet mellom skoleeier og skoleledelsen.....	52
7.5 Delkonklusjon rektorer	53
7.5 Lærernes vurdering av elevbesvarelsene	54
7.6 Lærernes vurdering av vurderingsveilederen.....	55
7.7 Delkonklusjon lærere	56

KAPITTEL 8 - KONKLUSJONER 58

8.1 Hvordan vurderer rektorer, lærere og elever informasjonen i forkant av prøvene?.....	58
8.2 Hvordan vurderer lærerne og elevene kvaliteten på prøvene?.....	58
8.3 Hva mener rektorer og lærere om skoleringen?	59
8.4 Hvordan har den praktiske gjennomføringen ved skolene vært?.....	59
8.5 Hvilken innvirkning har de nasjonale prøvene på skolens pedagogiske arbeid?	60
8.6 Skriftlige innspill til undersøkelsen	60

Kapittel 1 - Innledning

På oppdrag fra Utdanningsdirektoratet har MMI Univero gjennomført en større undersøkelse om gjennomføringen av de nasjonale prøvene i den norske skolen. Dette er del 2 av Utdanningsdirektoratets evaluering av de nasjonale prøvene for 2005, hvor del 1 gjennomføres av ILS ved Universitetet i Oslo og omhandler selve prøvenes kvalitet. Resultatene fra den foreliggende undersøkelsen skal brukes til å forbedre prosedyrer for gjennomføring og vurdering av prøvene som skal utvikles framover. Svar fra rektorer, lærere og elever inngår i resultatene. Liknende undersøkelse ble gjennomført av Utdanningsdirektoratet etter de nasjonale prøvene i 2004. Der det er relevant med sammenlikning av resultatene fra i fjor vil vi trekke inn disse i teksten.

1.1 Problemstillinger og videre disposisjon

Denne rapporten skal gi svar på hvordan rektorer, lærere og elever vurderer gjennomføringen av de nasjonale prøvene i 2005, og peke på områder til forbedring ved senere gjennomføringer. Hoveddelen av denne rapporten vil dreie seg om en komparativ fremstilling og analyse av rektorenes, lærernes og elevenes svar på de samme spørsmålene i undersøkelsen. Hovedproblemstillingen blir dermed denne:

Hvilke forskjeller og likheter i oppfatningene finner vi mellom rektorer, lærere og elever når det gjelder gjennomføringen av de nasjonale prøvene?

I undersøkelsen har vi forsøkt å dekke ulike tema som kan tenkes å ha relevans for vurderingen av de nasjonale prøvene: Informasjonen i forkant, selve prøvene, skoleringen, den praktiske gjennomføringen, bruken av resultatene og innvirkningen på skolens pedagogiske praksis.. I kapittel 2-6 vil vi forsøke å belyse en rekke problemstillinger under disse mer generelle temaene:

Hvordan vurderer rektorer, lærere og elever informasjonen i forkant av prøvene? Her tenker vi på informasjonens omfang og kvalitet, hvordan den ble formidlet og om den kom til riktig tidspunkt. Se kapittel 2.

Hvordan vurderer lærerne og elevene kvaliteten på prøvene? Her tenker vi på prøvenes vanskelighetsgrad og eventuelle uklarheter ved prøvene, elevenes kjennskap til prøveform og oppgaver, hvor godt prøven reflekterer læreplanen og hvor egnet prøven er til å få fram elevenes kunnskaper i faget. Se kapittel 3.

Hva mener rektorer og lærere om skoleringen? Her tenker vi på hvor ofte det er nødvendig med skolering, hvor mange som har deltatt i skoleringen og hvilket utbytte lærerne har hatt av skoleringen. Se kapittel 4.

Hvordan har den praktiske gjennomføringen ved skolene vært? Her tenker vi på om rektorene og lærerne mener den praktiske gjennomføringen har vært i samsvar med retningslinjene, om hvordan skolen har forholdt seg til fravær og fritak og hvordan arbeidet med å vurdere prøvene har foregått. For elevenes del tenker vi på om de har fått tilbakemelding i de enkelte fagene, på hvilke måter, og om foreldrene har blitt informert om resultatene. For elevenes del tenker vi også på om oppfølgingen av resultatene har vist hvordan de kan bli bedre i de ulike fagene. Se kapittel 5.

Hvilken innvirkning har de nasjonale prøvene på skolens pedagogiske arbeid? Her tenker vi på om rektorene og lærerne mener prøvene er egnet til å vise hva som bør styrkes hos den enkelte elev og i elevgruppa, om prøvene gir ny informasjon om elevenes

kunnskapsnivå og om prøvene vil komme til å påvirke skolens pedagogiske praksis og lærernes fagdidaktiske tenkning. Se kapittel 6.

I kapittel 7 går vi bort fra den komparative analysen og ser nærmere på de spørsmålene i undersøkelsen som ble stilt spesifikt til rektorene og lærerne for seg. For *rektorene* sin del dreier det seg om hvordan han/hun har informert lærere, foreldre og elever om de nasjonale prøvene, om skolen har felles rutiner for bruken av resultatene og om det tas hensyn til resultatene i fordelingen av ressurser til tilpasset opplæring. Videre har vi spurt om hvor stor innvirkning rektorene mener de nasjonale prøvene har hatt på ulike forhold ved skolen, og hvordan samarbeidet mellom skoleeier og skoleledelsen har fungert. For *lærerne* sin del dreier det seg om vurderingen av elevbesvarelsene; hvor mange besvarelser læreren har vurdert og hvor lang tid han/hun har brukt per besvarelse og på oppfølging av eleven. Vi har også spurt hvordan lærerne vurderer kvaliteten på vurderingsveilederen som fagmiljøene har utviklet for prøvene.

I kapittel 8 oppsummerer vi de viktigste funnene i forhold til problemstillingene i rapporten og trekker konklusjoner.

I rapporten vil vi benytte tabeller og grafikk for å lette fremstillingen av funnene. Vi vil også trekke fram anonymiserte sitater fra rektorer, lærere og elever som kan bidra til å understreke eller utdype poenger i analysen.

1.2 Gjennomføring

Datainnsamlingen til undersøkelsen ble gjennomført i mai og juni 2005. Rektorer, lærere, og elever i 502 norske skoler ble invitert til å delta og svare på et selvutfyllingsskjema på papir. Responsen på undersøkelsen har vært meget bra og svarprosenten er høy, særlig med tanke på tidspunktet for gjennomføring. Ut fra antall skoler som ble invitert og antall skoler med registrerte svar, er svarprosenten som følger:

- Rektorer: 81,8% (411 besvarelser).
- Lærere: 77,4% (674 besvarelser).
- Elever: 70,4% (3515 besvarelser).

I denne rapporten trekker vi slutninger fra utvalget av skoler til hele populasjonen av offentlige skoler i Norge. Vi forutsetter dermed at resultatene i undersøkelsen er representative for norske skoler som helhet. Representativiteten er sikret ved et enkelt tilfeldig uttrekk av skolene som ble invitert, hvor det samtidig er tatt hensyn til trinn, prøveform og geografisk spredning. I tillegg har altså responsen vært god, og en høy svarprosent påvirker dataenes kvalitet i positiv retning. Siden dette er en utvalgsundersøkelse er resultatene beheftet med usikkerhet. Feilmarginene er både avhengig av antall svar og svarfordelingen på det enkelte spørsmål. Men som hovedregel bør rektorenes besvarelser tolkes innenfor en feilmargin på 2,8 - 4,8 prosentpoeng, lærernes besvarelser bør tolkes innenfor en feilmargin på 2,3 - 3,8 prosentpoeng, og elevens besvarelser innenfor en feilmargin på 1,0 - 1,5 prosentpoeng.

Samtlige rektorer på de 502 skolene ble bedt om å svare, og på hver av skolene ble inntil tre lærere og én skoleklasse invitert. For å minske presset på den enkelte skole inviterte vi kun

lærere og elever på ett av trinnene etter en nøye utvalgt plan. Undersøkelsen ble, som ved prøvene, gjennomført på 4.trinn, 7.trinn, 10.trinn og 11.trinn. Skolene i utvalget var blant de som ble trukket ut til ekstern vurdering av de nasjonale prøvene. Lærerne ble valgt ut med tanke på gjennomføringen av én spesiell nasjonal prøve på dette spesielle trinnet (f.eks lesing 4. trinn). Alle de nasjonale prøvene, i alle fag og på alle trinn, er dermed representert med lærerbesvarelser i undersøkelsen.

Der det var flere enn tre aktuelle lærere på trinnet og mer enn én skoleklasse, sørget en tilfeldighetsmekanisme for rektors utvelgelse av lærere og klasse til undersøkelsen. Bare elever på 10. og 11. trinn ble invitert til undersøkelsen. Vi inviterte inntil 20 elever på hver skole til å svare. Der det var flere enn 20 elever i klassen sørget en tilfeldighetsmekanisme for kontaktlærerens utvelgelse av elever til undersøkelsen. Spørreskjemaene og følgeskrivene ble versjonert på bokmål og nynorsk for valgfri utfylling.

1.3 Kontroll av elevbesvarelsene

23 skoler har ikke fulgt instruksjonen og sendt inn flere enn 20 elevbesvarelser. En statistisk "elevvekt" ble derfor regnet ut fra $\langle \text{antall elever} / \text{antall svar} \rangle$. Dette ble gjort for å justere for skolestørrelse i besvarelsene. Våre kontroller viser ingen store forskjeller i svarfordelingene med vekten på eller av. Dette innebærer at de store skolene har sendt inn mange svar, de små har sendt inn færre. Tabellene under viser et eksempel på at det ikke er noen signifikante forskjeller i svarene avhengig av om vi justerer utvalget mot skolestørrelse eller ikke. Likevel har vi valgt å beholde vektingen av elevenes besvarelser, slik at vi kan si at det er kontrollert for skolestørrelse i resultatene.

Tabell 1 – Fordelingen av elevbesvarelsene på spørsmålet "Har du fått for mye, for lite eller passe med informasjon rundt gjennomføringen av de nasjonale prøvene?" med og uten justering for skolestørrelse.

Har du fått for mye, for lite eller passe med informasjon rundt gjennomføringen av de nasjonale prøvene?

	ELEVER Vektet resultat	ELEVER Uvektet resultat
For mye informasjon	11,7	12,2
For lite informasjon	25,1	24,1
Passe med informasjon	50,3	50,5
Vet ikke	12,9	13,3
	100	100

En annen bekymring var om noen av skolene med mange svar har sabotert undersøkelsen, eller på annen måte tatt undersøkelsen lite seriøst. Mistanken om dette ble vekket fordi en del av elevenes kommentarer på de åpne spørsmålene bakerst i skjemaet ikke akkurat kan karakteriseres som seriøse. For eksempel kunne det være at alle elevene i en klasse har svart det samme og gitt gjennomføringen en gjennomgående negativ vurdering. Hvis skolen samtidig har levert mange besvarelser, vil dette kunne innvirke på resultatene. Dette har derimot ikke vært tilfelle. Ved kontroller viser det seg at skolene med mange svar har god distribusjon av svarene og spredning på svarkategorier. Det er heller ingen vesentlige

forskjeller i svarfordelingene mellom skolene med ”for mange” svar og de skolene som har fulgt instruksjonen og levert 20 svar eller mindre. For eksempel sier om lag 50% at det har vært passe med informasjon, uavhengig av om skolen har sendt inn 40 svar, mellom 21 og 39 svar eller 20 eller færre svar.

1.4 Boikott?

Graden av gjennomføring av prøvene er også i praksis den samme: 10,8% av elevene oppgir at de ikke har gjennomført noen av prøvene, uavhengig av antall svar fra den enkelte skole. Vi understreket riktignok overfor respondentene at gjennomføring av prøvene ikke var en forutsetning for å svare på undersøkelsen. Men tilbakemeldinger vi har mottatt i forbindelse med frafallet indikerer likevel at skoler som har boikottet prøvene er overrepresentert blant de som også har nektet å delta i undersøkelsen. De 10,8% må derfor ses på som et forsiktig estimat, og i undersøkelsen har vi fått en overrepresentasjon av skoler som har gjennomført prøvene. Utdanningsdirektoratets statistikk for gjennomføringen av de nasjonale prøver viser at gjennomføringsgraden blant elevene har vært noe lavere på 10. og 11. trinn enn det vi får inntrykk av gjennom besvarelsene i undersøkelsen.

Tabell 2 – Fordelingen av elevbesvarelsene på spørsmålet ”Har du gjennomført de nasjonale prøvene som hittil har blitt holdt på ditt klassetrinn?”, totalt og brutt ned på kjønn og klassetrinn.

Har du gjennomført de nasjonale prøvene som hittil har blitt holdt på ditt klassetrinn ?					
	Totalt	Jente	Gutt	10. trinn	VK1/Grunnkurs (11. trinn)
Ja, alle	51,3	51,1	51,9	71,6	38,0
Ja, noen	35,5	34,9	36,5	22,1	44,6
Nei, ingen	10,8	12,1	9,1	3,3	15,5
Vet ikke	2,5	2,0	2,6	3,0	1,8
	100	100	100	100	100

Komparativ analyse av rektorenes, lærernes og elevenes svar

Videre i rapporten vil vi gjennomgå resultatene fra undersøkelsen med tanke på rektorenes, lærernes og elevenes oppfatninger rundt de samme tema og spørsmål. Gjennom dette vil vi svare på rapportens hovedproblemstilling: *Hvilke forskjeller og likheter i oppfatningene finner vi mellom rektorer, lærere og elever når det gjelder gjennomføringen av de nasjonale prøvene?* Kapittelet er inndelt etter hovedtemaene i undersøkelsen, som til sammen vil danne et bilde av skolenes helhetlige vurdering av de nasjonale prøvene.

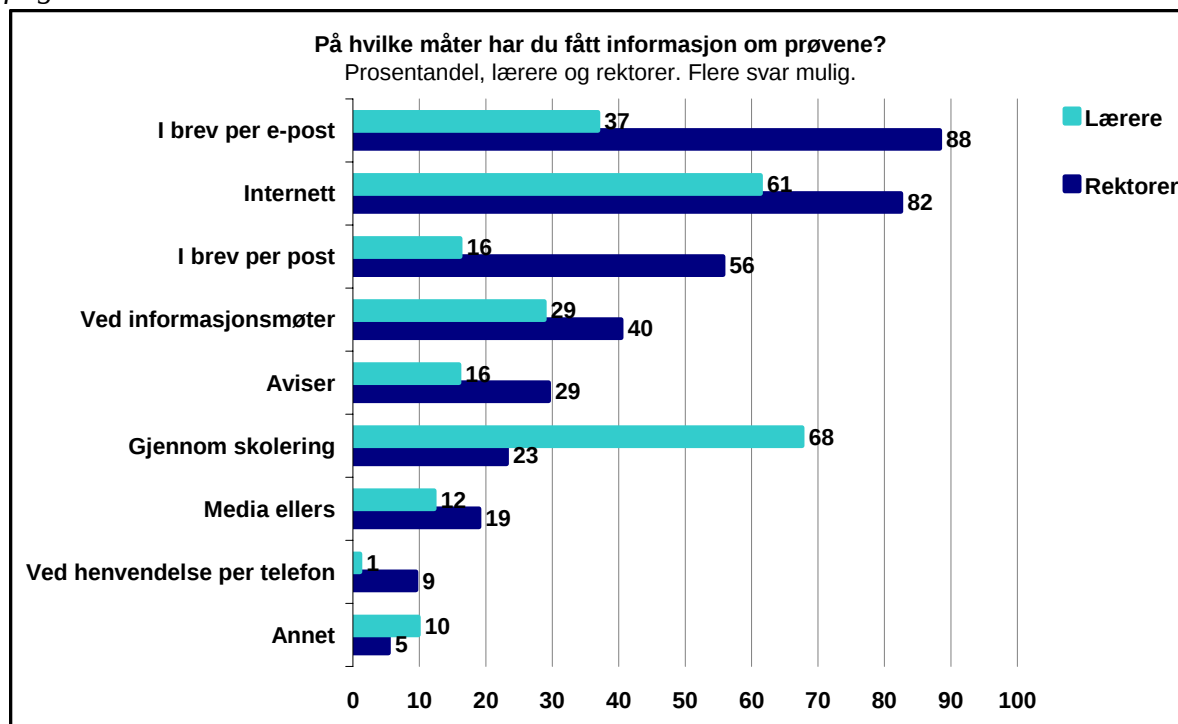
Kapittel 2 - Informasjon om gjennomføring av prøvene

Dette kapittelet tar for seg problemstillingen *Hvordan vurderer rektorer, lærere og elever informasjonen i forkant av prøvene?* Her tenker vi på informasjonens omfang og kvalitet, hvordan den ble formidlet og om den kom til riktig tidspunkt.

2.1 Hvordan informasjonen ble mottatt.

Når det gjelder hvordan informasjonen ble formidlet, spurte vi gjennom hvilke kanaler de respektive gruppene hadde mottatt informasjon om de nasjonale prøvene. Her varierer besvarelsene mye avhengig av hvilken gruppe vi ser på. For rektorenes del, og til dels også lærernes, har nok den elektroniske kanalen vært viktig. E-post og internett har særlig stått sentralt i formidlingen av informasjon til rektorene. Nesten 9 av 10 rektorer (88%) har mottatt informasjon om prøvene via e-post. For lærerne har informasjonen de fikk gjennom skoleringen vært viktigere. Mer enn 2 av 3 lærere (68%) nevner skoleringen som informasjonskilde. Samtidig oppgir mange lærere at de har fått informasjon om prøvene enten via e-post eller aller helst internett (61%). Formidling av informasjon om prøvene muntlig gjennom informasjonsmøter, har ikke vært like vanlig for lærerne som bruk av skriftlig informasjon på nettet. Variasjonen i lærernes og rektorenes tilgang på informasjon om de nasjonale prøvene vises i Figur 1 under.

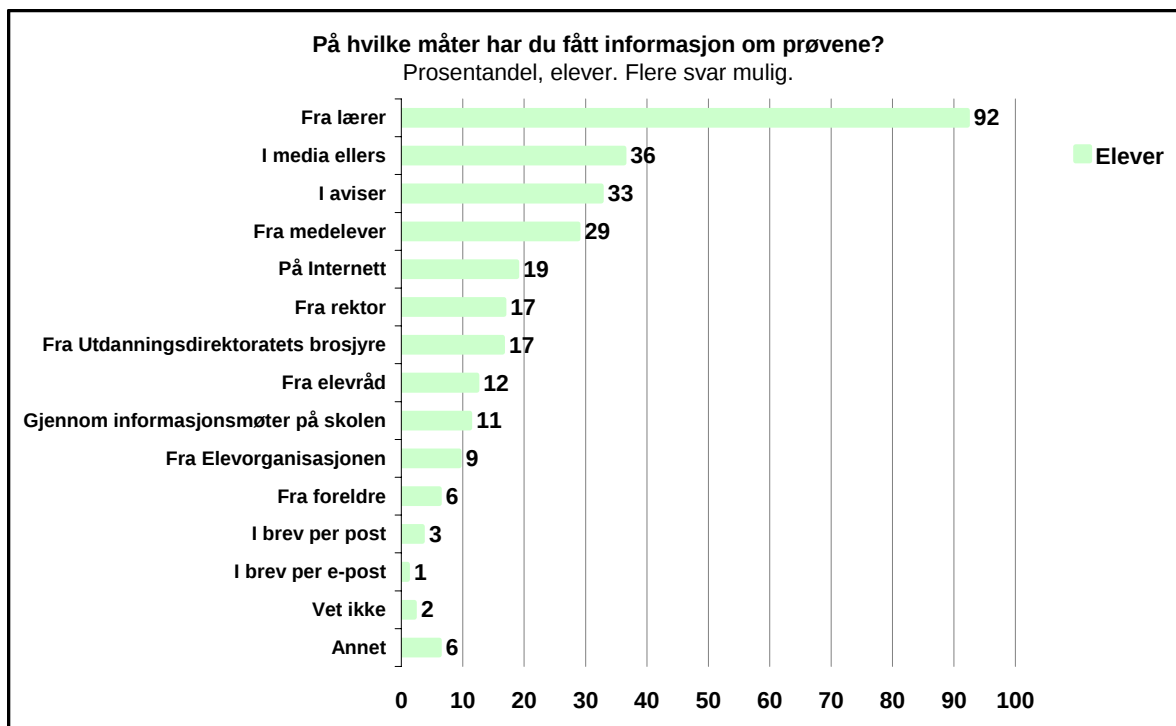
Figur 1 – Andelen lærere og rektorer som har fått informasjon om de nasjonale prøvene på følgende måter...

Skolestørrelse ser ut til å ha betydning. Det er slik at jo større skole, desto større andeler lærere har fått sin informasjon gjennom skoleringen, mens på de mindre skolene (færre enn 100 elever) er det den skriftlige informasjonen som har dominert også for lærerne. Andelen lærere som har fått informasjon via skoleringen er mindre på 4. trinn enn for de andre trinnene. Når det gjelder prøvene har informasjon via skolering for lærerne vært vanligst for engelsk lesing, men minst vanlig for engelsk skriving og matematikk. For de to sistnevnte er internett benyttet i større grad blant lærerne. Informasjon via e-post har vært mer vanlig i grunnskolen enn på videregående for rektorene, og mindre vanlig på de store skolene (over 500 elever) enn de små.

For elevenes del har den alt overskyggende informasjonskanalen vært læreren. Mer enn 9 av 10 elever (92%) sier de har fått informasjon om de nasjonale prøvene av læreren, og det er ingen store forskjeller her avhengig av kjønn, trinn eller skolestørrelse. Rektor har spilt en langt mindre rolle i formidlingen av informasjon til elevene (17%), og heller ikke informasjonsmøter på skolen har vært særlig vanlig (11%). Da virker det mer vanlig at elevene har skaffet seg informasjon på egen hånd, enten i media (36%), i aviser (33%) eller gjennom samtaler med medelever (29%).

Figur 2 – Andelen elever som har fått informasjon om de nasjonale prøvene på følgende måter...

2.2 Tidspunktet for informasjonen

Lærerne og rektorene ble spurt om deres vurdering av tidspunktet informasjonen kom på. Her er det relativt stor samstemmighet mellom lærerne og rektorene. Et klart flertall av både lærere og rektorer mener informasjonen om gjennomføringen av prøvene kom for sent fra Utdanningsdirektoratet. Særlig rektorene har ting å utsette på tidspunktet for informasjonen. 2 av 3 rektorer (67%) mener informasjonen kom for sent. 59% av lærerne mener informasjonen kom for sent. Bare marginale andeler blant lærere og rektorer mener informasjonen kom for tidlig.

Forberedelsesmaterialet bør frigis tidligere. Vi foreslår 4 uker i stedet for 2.

- Lærer

Mangelfull og kryssende info skapte unødig frustrasjon. Ikke tatt hensyn fra sentrale hold at internettoppkobling (hastighet) var ulik over landet – tok alt for lang tid å gjennomføre.

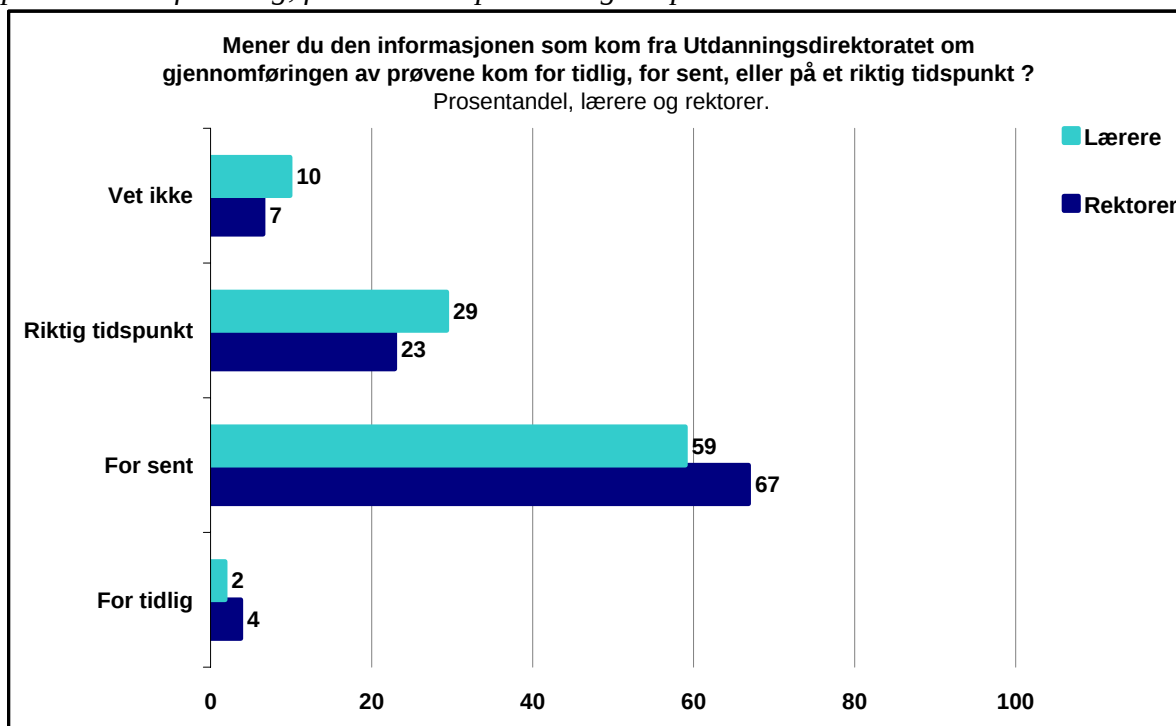
Store økonomiske kostnader: porto, vikarutgifter, kopiering og tidsbruk i administrasjon.

- Rektor, mann, 1. – 7. trinn

Flere lærere på mellomstore skoler (100-499 elever) enn på små og store skoler mener informasjonen kom for sent. Lærerne som har gjennomført prøvene på 7.trinn er mer misfornøyd med tidspunktet for informasjonen enn lærere som har gjennomført prøvene på de andre trinnene. Når det gjelder fagene er det ikke like store forskjeller, men lærere som har gjennomført de skriftlige prøvene er overrepresentert blant de som sier informasjonen kom for sent. Også blant rektorene er det noe flere kvinner enn menn som er skeptiske til tidspunktet for informasjonen. Det er særlig rektorer på grunnskoler med trinn fra 8.-10. som

mener informasjonen kom for sent. Jo større skole rektorene driver, desto større andeler er misfornøyde og synes informasjonen kom for sent.

Figur 3 – Andelen lærere og rektorer som mener informasjonen om gjennomføringen av prøvene kom for tidlig, for sent eller på et riktig tidspunkt.

2.3 Omfanget av informasjonen

Både elever, lærere og rektorer tok stilling til omfanget av informasjonen vedrørende gjennomføringen av prøvene. Lærere og rektorer ble bedt om å ta stilling til informasjonen fra Utdanningsdirektoratet, mens elevene tok stilling til mengden informasjon rundt prøvene på et mer generelt grunnlag. Her viser det seg at elevene og lærerne er nokså enige. Rundt halvparten i disse to gruppene mener omfanget av informasjon var *passé*, 50% av elevene og 48% av lærerne. Rektorene skiller seg klart negativ ut med 44% som sier det var *for mye* informasjon. Kanskje har rektorene hatt oppgaven med å skille ut den mest vesentlige informasjonen for å bringe den videre til lærere og elever, og at det er her forskjellen i oppfattelsen av omfanget ligger. Dessuten virker det som om rektorene har vært under dobbel ild og mottatt den samme informasjonen både fra Utdanningsdirektoratet direkte, og fra skolekontoret – og i flere kanaler.

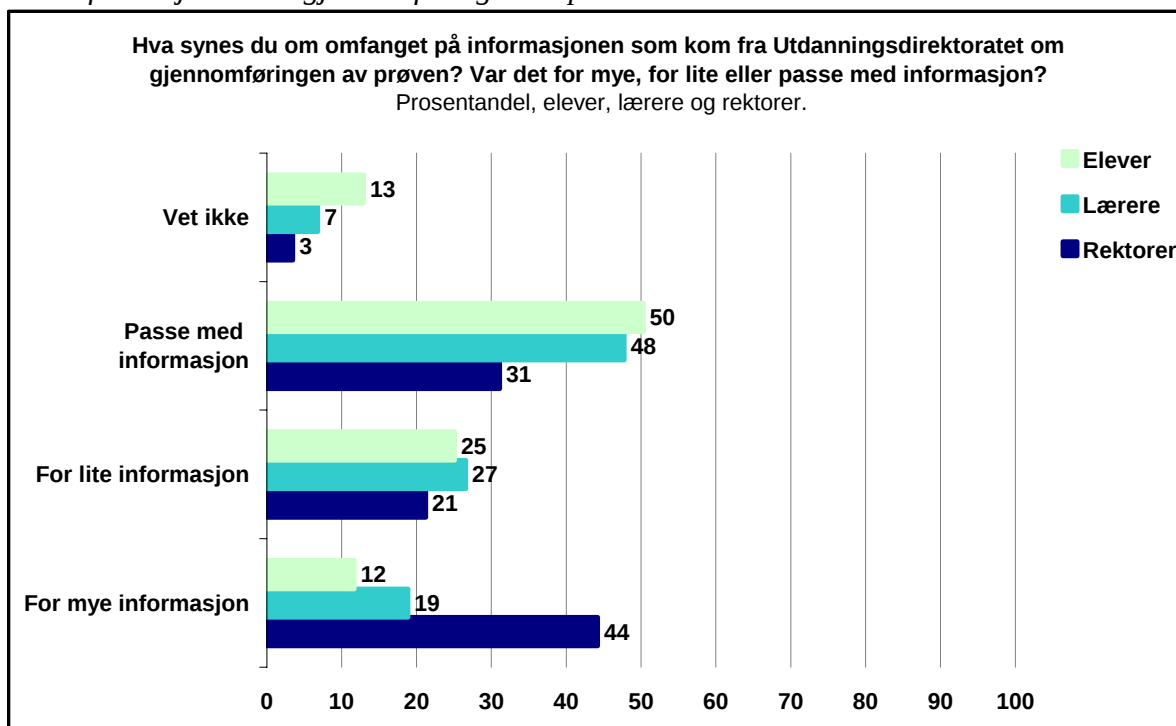
”Mengd av informasjon: For mykje på ein gong og skolesjefen sender ulest vidare info frå Utdanningsdirektoratet som allereie er sendt til kvar enkelt skole. Viktige opplysningar druknar i denne info-flommen”. – Rektor

Samme informasjon kom ofte både via tradisjonell post og via e-post direkte fra Utdanningsdirektoratet + via fylkesmannen (videresendt e-post på oppfordring fra dir.) + via kommunen (videresendt e-post på oppfordring fra dir.). (...) Sitter igjen med inntrykket av at overordnede instanser gjorde alt mulig rart ”for sikkerhets skyld”- med det resultat at vi som var sluttbrukere av informasjonen formelig druknet i den.” - Rektor

Samtidig må vi nevne at ganske store mindretall i alle tre gruppene mener det har vært for lite informasjon rundt gjennomføringen av prøvene.

Mannlige lærere mener i større grad enn kvinnelige at det var passe med informasjon. Jo større skole, desto større andeler lærere som mener mengden informasjon var passe. Hvilket trinn lærerne har gjennomført prøven på ser ikke ut til å ha stor betydning, annet enn at lærerne på 7. trinn ikke er like fornøyd med omfanget på informasjonen som andre. Lærere i engelsk skriving og i matematikk virker noe mer fornøyd enn lærere i de andre fagene når det gjelder omfanget. For rektorene sin del er det særlig de med 1.-4. og 1.-7. trinn som mener det har vært for mye informasjon. Rektorer på de minste skolene synes i større grad enn andre at informasjonsmengden har vært for stor. Blant elevene finner vi bare små forskjeller avhengig av kjønn, trinn og skolestørrelse.

Figur 4 – Andelen elever, lærere og rektorer som mener det var for mye, passe eller for lite med informasjonen om gjennomføringen av prøvene.

2.4 Kvaliteten på informasjonen

Lærerne og rektorene ble spurt om å vurdere kvaliteten på informasjonen fra Utdanningsdirektoratet når det gjaldt tre forhold; formålet med prøvene, gjennomføringen av prøvene og skolering. Lærerne og rektorene vurderer kvaliteten på informasjonen noe ulikt.

Blant rektorene mener 47% at informasjonen rundt *formålet med prøvene* hadde god kvalitet. I 2004 var *formålet* det rektorene var minst fornøyd med, i 2005 er det dette området de er mest fornøyd med. Bare 8% av rektorene mener informasjonen rundt formålet var direkte dårlig. Lærerne er mer delt i sin vurdering av kvaliteten her, med ca 1/3 som mener kvaliteten var god, 1/3 som mener den var dårlig og 1/3 som sier at den var verken

god eller dårlig. For de øvrige forholdene er lærerne mer fornøyde enn rektorene med kvaliteten på informasjonen. Henholdsvis 48% og 49% blant lærerne synes informasjonen om *gjennomføringen* og rundt *skoleringen* var god. På den annen side er det relativt store mindretall også blant lærerne som synes kvaliteten på disse to punktene var dårlig, 26% for gjennomføringen og 20% for skoleringen. Rektorene er på sin side delt i sin vurdering av kvaliteten her. For informasjonen om gjennomføringen er det en overvekt av rektorer på den negative enden av skalaen, mens for informasjonen om skolering er rektorene delt på midten. Rektorene vurderer altså informasjonen rundt *formålet* med de nasjonale prøvene som best. Lærerne har mindre å utsette på informasjonen rundt gjennomføring og skolering enn det rektorene har. I sum er det flest som har noe å utsette på informasjonen rundt gjennomføringen av de nasjonale prøvene.

”Formålet med prøvene er blitt gjentatt til det kjedsommelige. Det virker nesten som folkene i dep. Og dir. tror vi er undermåls (...). Samtidig må de ha liten evne til å sette seg inn i vår situasjon, siden den informasjonen som var virkelig vital for oss å få, nemlig informasjonen om den tekniske gjennomføringen, kom alt for dårlig fram.” - Rektor

Tabell 3 – Rektorer og læreres vurdering av kvaliteten på informasjonen som kom fra Utdanningsdirektoratet.

Hvordan vil du vurdere kvaliteten på informasjonen som kom fra Utdanningsdirektoratet når det gjelder punktene under?			
		Rektorer	Lærere
Formålet med prøvene	Meget god kvalitet	7	3
	Ganske god kvalitet	40	30
	Verken/eller	29	33
	Ganske dårlig kvalitet	17	22
	Meget dårlig kvalitet	8	11
	Vet ikke	0	2
		100	100
Gjennomføringen av prøvene	Meget god kvalitet	5	7
	Ganske god kvalitet	34	41
	Verken/eller	17	25
	Ganske dårlig kvalitet	28	16
	Meget dårlig kvalitet	15	10
	Vet ikke	0	1
		100	100
Skolering	Meget god kvalitet	3	9
	Ganske god kvalitet	29	40
	Verken/eller	32	27
	Ganske dårlig kvalitet	22	12
	Meget dårlig kvalitet	10	8
	Vet ikke	4	4
		100	100

Når det gjelder kvaliteten på informasjonen rundt gjennomføringen er det stor enighet blant lærerne på tvers av kjønn og skolestørrelse. Men lærere som har gjennomført prøvene på 10. trinn er mer misfornøyd med informasjon rundt gjennomføring enn andre. Engelsklærerne skiller seg negativt ut. Både for lærere som har gjennomført engelsk skriftlig og engelsk

lesing er det høyere andeler enn ellers som mener informasjonen rundt gjennomføringen var dårlig.

2.5 Delkonklusjon

De viktigste kanalene for informasjon om de nasjonale prøvene fra Utdanningsdirektoratet varierer. For rektorene har det vært e-post, for lærerne har det vært skoleringen og for elevene har det vært læreren. Dette er kanskje ikke særlig overraskende funn. Kanskje er det mer overraskende at flere lærere har lest seg til informasjon på internett enn fått den overlevert muntlig på informasjonsmøter. Nest etter læreren finner elevene informasjon om prøvene på egen hånd i media eller på internett. Det er altså de skriftlige kanalene som dominerer når informasjonen om de nasjonale prøvene distribueres. På denne bakgrunn kan det være verdt å se på hvordan de muntlige kanalene eventuelt kan styrkes i informasjonsvirksomheten rundt de nasjonale prøvene.

Informasjonen om de nasjonale prøvene kommer for sent. Et klart flertall av både rektorer og lærere mener dette. Utdanningsdirektoratet bør vurdere tidspunktet for utsendelse av informasjonen om prøvene på bakgrunn av disse funnene. Mangel på tid kan ha vært en viktig faktor der hvor det har vært manglende muntlig kommunikasjon mellom rektorene og lærerne rundt de nasjonale prøvene.

Mengden av informasjon mot rektorer er for stor. Det er mulig rektorene virker som en silende instans overfor lærere og elever, som ikke opplever mengden informasjon som et like stort problem. Det kan være verdt å undersøke nærmere med rektorene hvilken type informasjon disse synes er overflødig. Videre bør det være klarere retningslinjer for om det er direktoratet, fylkesmannen eller skolekontoret som bør distribuere informasjonen for å unngå at den samme informasjonen kommer flere ganger.

Kvaliteten på informasjonen kan bli bedre. Lærerne synes ikke kvaliteten på informasjonen rundt formålet er like god som rektorene. Det motsatte er tilfelle for informasjonen rundt gjennomføringen og skoleringen, hvor rektorene ikke synes den er like god som lærerne. Flest er negative til informasjonen rundt gjennomføringen. Med så vidt store andeler lærere og rektorer kritiske til kvaliteten på informasjonen, kan det være grunn til å ta denne opp til revidering før senere gjennomføringer og kanskje spesifikt med tanke på hvilken målgruppe den skal nå.

Kapittel 3 - Elever og lærere om selve prøvene

Dette kapittelet tar for seg problemstillingen *Hvordan vurderer lærerne og elevene kvaliteten på prøvene?* Her tenker vi på prøvenes vanskelighetsgrad og eventuelle uklarheter ved prøvene, elevenes kjennskap til prøveform og oppgaver, hvor godt prøven reflekterer læreplanen og hvor egnet prøven er til å få fram elevenes kunnskaper i faget.

"IT SUX." Ingen vits i å ha dem når de ikke teller.

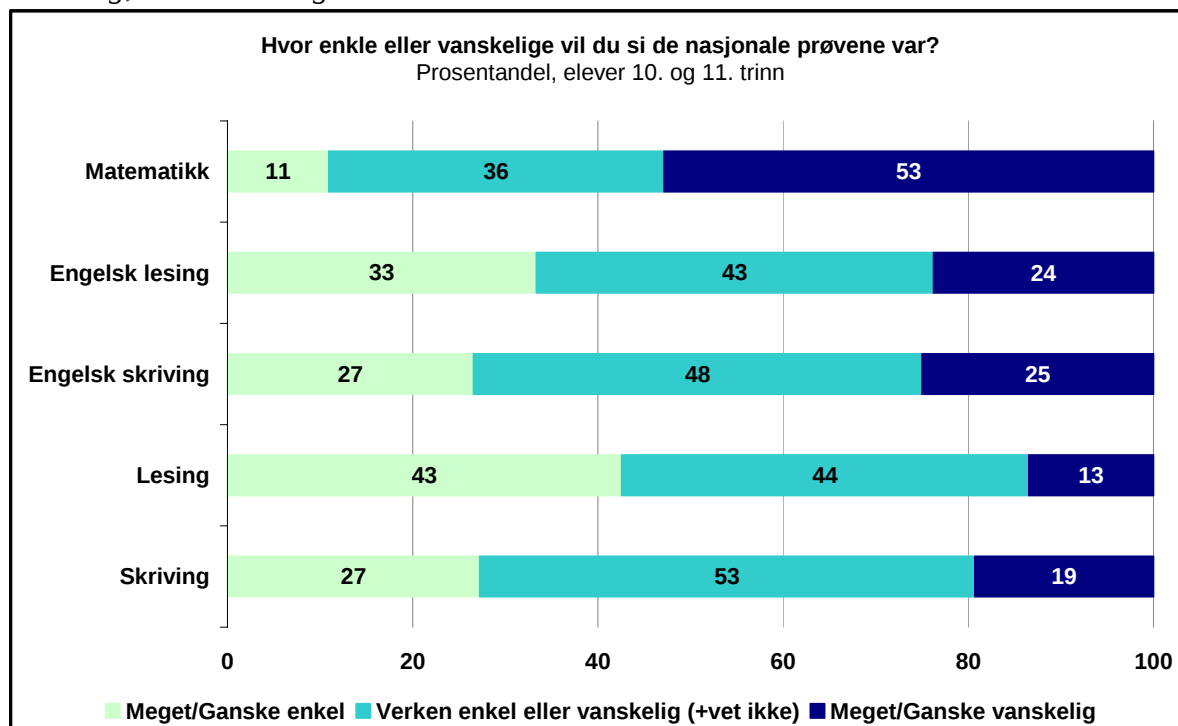
- Elev, gutt, 10. trinn, gjennomført alle

3.1 Prøvens vanskelighetsgrad og eventuelle uklarheter

For elevenes del er det ikke særlig tvil om at nasjonal prøve i matematikk opplevdes som vanskeligst. Over halvparten av elevene (53%) karakteriserer disse prøvene som meget eller ganske vanskelige. Elever på 11. trinn trekker snittet noe opp, og synes altså matematikkprøvene var noe vanskeligere enn elevene på 10. trinn. Matematikk er også den eneste prøven som har større andeler elever som sier det var "vanskelig" enn andelen som svarer "verken enkel eller vanskelig". Nest etter matematikk synes elevene prøvene i engelsk var vanskeligst. Rundt 1 av 4 elever (ca 25%) sier disse prøvene var meget eller ganske vanskelige. Her er det ingen stor forskjell mellom trinnene når det gjelder engelsk lesing, men flere elever på 10. trinn enn på 11. trinn synes prøven i engelsk skriving var vanskelig. Prøvene i skriving og særlig lesing oppleves som enklest av elevene, og her er det kun små forskjeller i vurderingen av vanskelighetsgraden mellom trinnene.

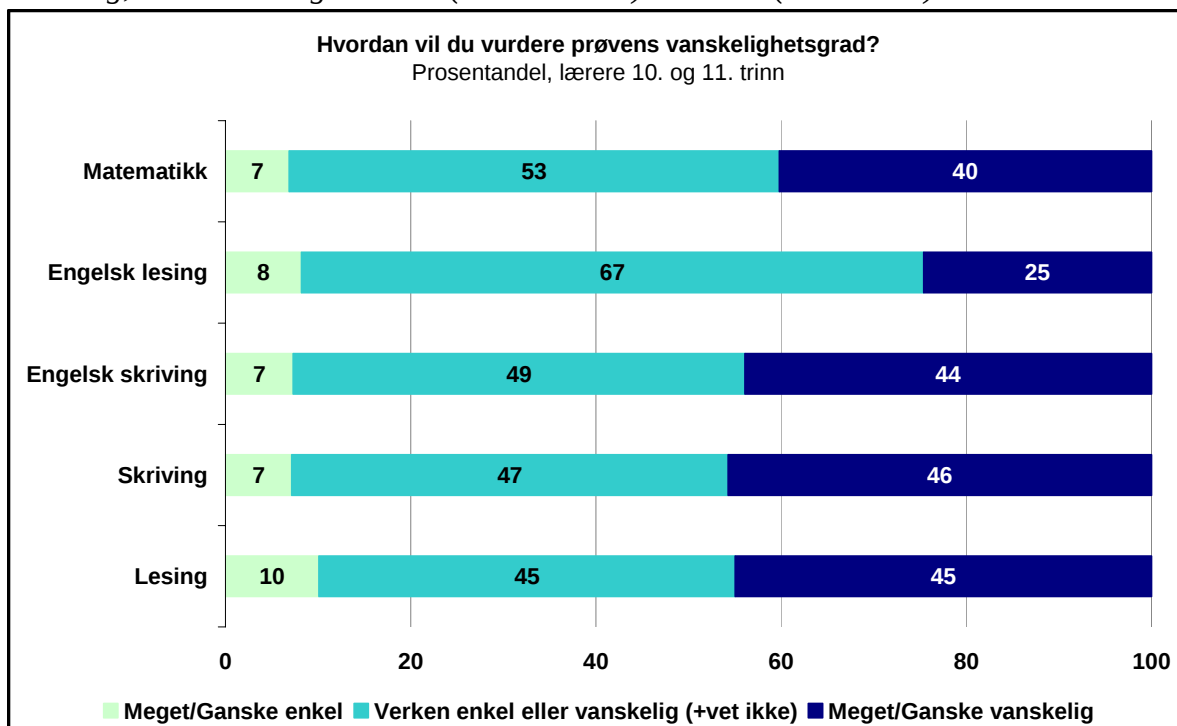
Bortsett fra for de nasjonale prøvene i engelsk skriving vurderer jenter og gutter vanskelighetsgraden på prøvene ulikt. Størst forskjeller er det i vurderingen av prøvene i matematikk og engelsk lesing. 61% av jentene, mot 44% av guttene synes matematikkprøvene var meget/ganske vanskelige. 27% av jentene, mot 20% av guttene synes prøvene i engelsk lesing var meget/ganske vanskelige. Guttene vurderer på sin side prøvene i lesing og skriving som noe vanskeligere enn jentene, men her er forskjellene mellom kjønnene mindre.

Figur 5 – Andelen elever som synes den enkelte prøve var enkel, verken enkel eller vanskelig, eller vanskelig.

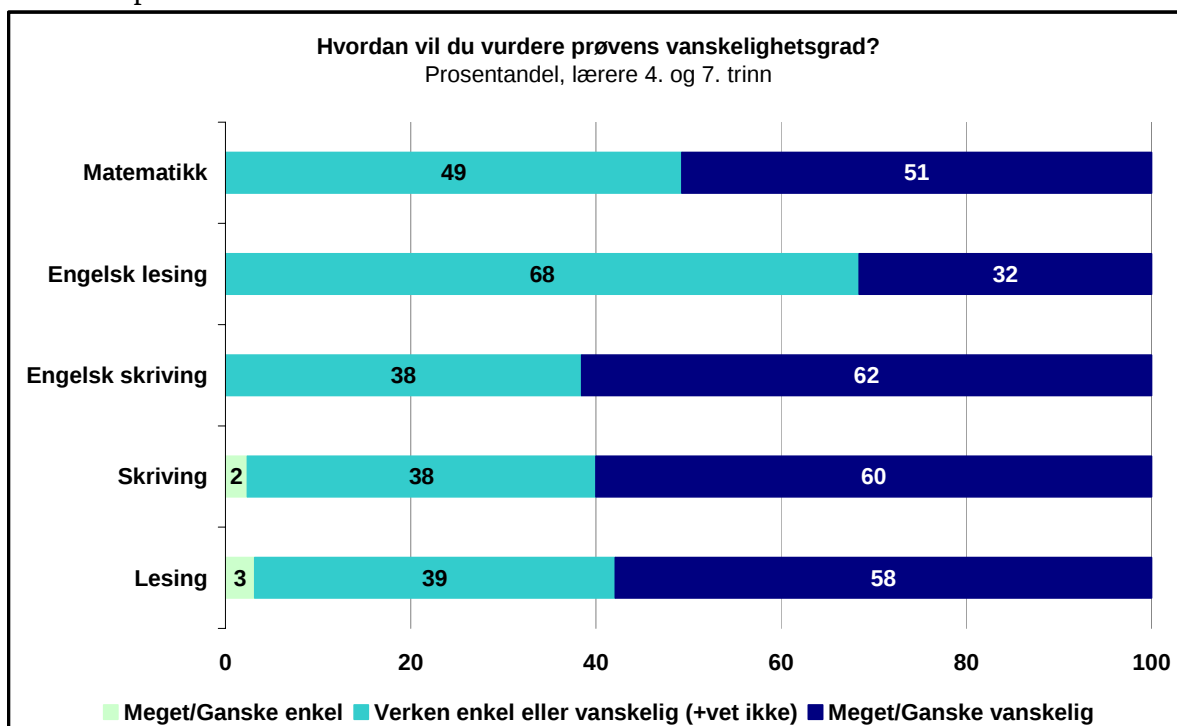

Lærerne har også vurdert prøvenes vanskelighetsgrad. Tallgrunnlaget blir for lite til å trekke sikre konklusjoner når vi bryter resultatene helt ned per prøve, per trinn. Men det er på det rene at lærerne har en ganske annen oppfatning av vanskelighetsgraden på prøvene enn elevene. Ingen av lærerne, på noen av trinnene, for noen av prøvene, mener prøvene var ”meget enkle”. Spør vi lærerne, har de nasjonale prøvene enten vært passe vanskelige (verken/eller) eller så har vanskelighetsgraden vært ”meget/ganske vanskelig”. Bortsett fra for nasjonal prøve i matematikk er det større andeler lærere enn elever som vurderer prøvene som vanskelige. Figuren nedenfor gjengir lærernes vurdering av prøvene for 10. og 11. trinn, til sammenlikning med elevenes besvarelser over. Selv om lærerne mener prøvene har en høyere vanskelighetsgrad enn elevene, har mange av lærerne karakterisert vanskelighetsgraden som ”verken enkel eller vanskelig”. Dette gjelder særlig for prøvene i engelsk lesing og matematikk, og kan nok tas som et tegn på at de mener vanskelighetsgraden har vært passe her.

Figur 6 og 7 – Andelen lærere som vurderer den enkelte prøve som enkel, verken enkel eller vanskelig, eller vanskelig. N = 389 (10.+11. trinn). N = 285 (4.+7. trinn).

Jevnt over vurderer lærerne på trinn 4. og 7. prøvene som vanskeligere enn lærerne på trinn 10. og 11. Særlig for nasjonale prøver i skrijving og engelsk skrijving skiller lærerne på 4. og 7. trinn seg ut med større andeler som mener den var vanskelig enn blant lærerne på 10. og 11. trinn. Figuren under viser svarfordelingen for lærerne på 4. og 7. trinn. På grunn av lite tallgrunnlag maner vi til forsiktighet i konklusjonene. For prøvene i engelsk har vi kun svar fra lærere på 7. trinn.

Lærerne ble i tillegg spurt om de opplevde at en eller flere oppgaver i prøven var uklare og ga rom for misforståelser. Hele 40% av lærerne svarte ja på spørsmålet totalt. Dette er det samme som resultatet for 2004 viste. Større andeler lærere på mellomstore og store skoler enn på de små mener prøvene var uklare. Det er ingen store forskjeller mellom trinnene, men fag skiller her: Lærerne som gjennomførte prøvene i lesing og i matematikk synes i større grad enn andre at prøvene var uklare og ga rom for misforståelser. De lærerne som mente oppgavene var uklare ble bedt om å utdype dette i egne kommentarer bakerst i skjemaet. Det kan være verdt å studere disse kommentarene nærmere for å få et bilde av hvilke uklarheter det har vært snakk om. Under er et utvalg sitater fra disse kommentarene.

Oppgave 13 i matematikk for 7. trinn: Noen telte ruter, andre telte prikker.
- Lærer, matematikk 7.trinn

En del av svaralternativene var uklare. 9-10 åringer har ikke så store muligheter til å "lese mellom linjene" og til å abstrahere.
- Lærer, lesing 4.trinn

Kunne være flere løsninger på en og samme oppgave, løsninger som ikke stod i fasit men som var riktig besvart ut fra oppgavelyden.
- Lærer, lesing 4.trinn

Elevene er trent til å få oppgitt sjanger, eller å velge sjanger. Oppgavene var uklar på dette punktet.
- Lærer, skriving 10.trinn

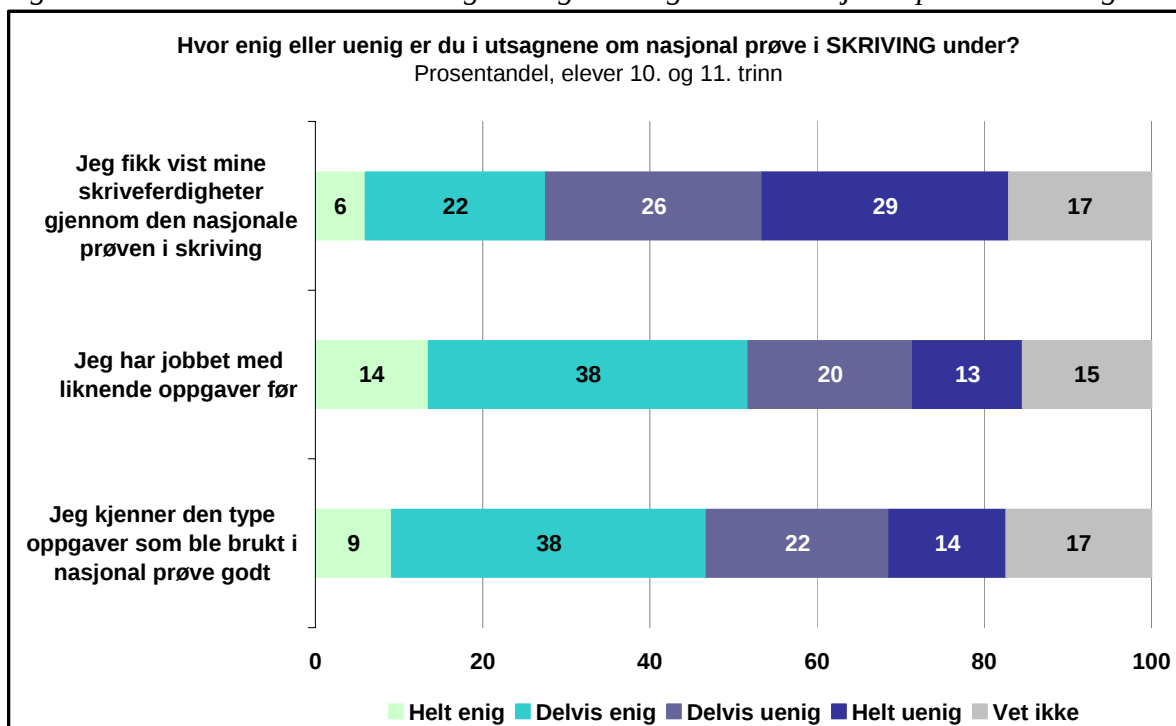
Leseprøven var i seg selv positiv siden vi aldri har testet elevene i dette på denne måten før. Tilbakemeldingen etter at vi sendte inn resultatene kan ikke brukes til noe. Skriftlig prøve i norsk vurderte for få nivåer, den fortalte ikke noe som vi ikke visste. Alt om gjennomføringen av den skriftlige prøven var uklart.
- Lærer, 10. trinn

3.2 Kjennskap til prøveform og om man får vist sine ferdigheter

For hver nasjonal prøve ble elevene bedt om å ta stilling til tre ting; om de kjente typen oppgaver som ble brukt, om de hadde jobbet med liknende oppgaver tidligere og om de fikk vist det de kunne i faget gjennom den nasjonale prøven. Lærerne ble spurt om det samme, og de lærerne som hadde gjennomført prøvene i engelsk og matematikk fikk i tillegg spørsmål om de synes oppgavene her reflekterte læreplanen i faget. Vi starter med de nasjonale prøvene i skriving. I tolkningen av resultatene i dette delkapittelet er det to ting som er verdt å huske på. Det ene er at nasjonale prøver er ment å skulle måle elevenes grunnleggende ferdigheter. Det andre er at tallgrunnlaget for lærerne per prøve er såpass lite at resultatene må tolkes med varsomhet. For elevene har vi fullt utvalg for hver prøve (3515 besvarelser).

3.2.1 Nasjonale prøver i SKRIVING

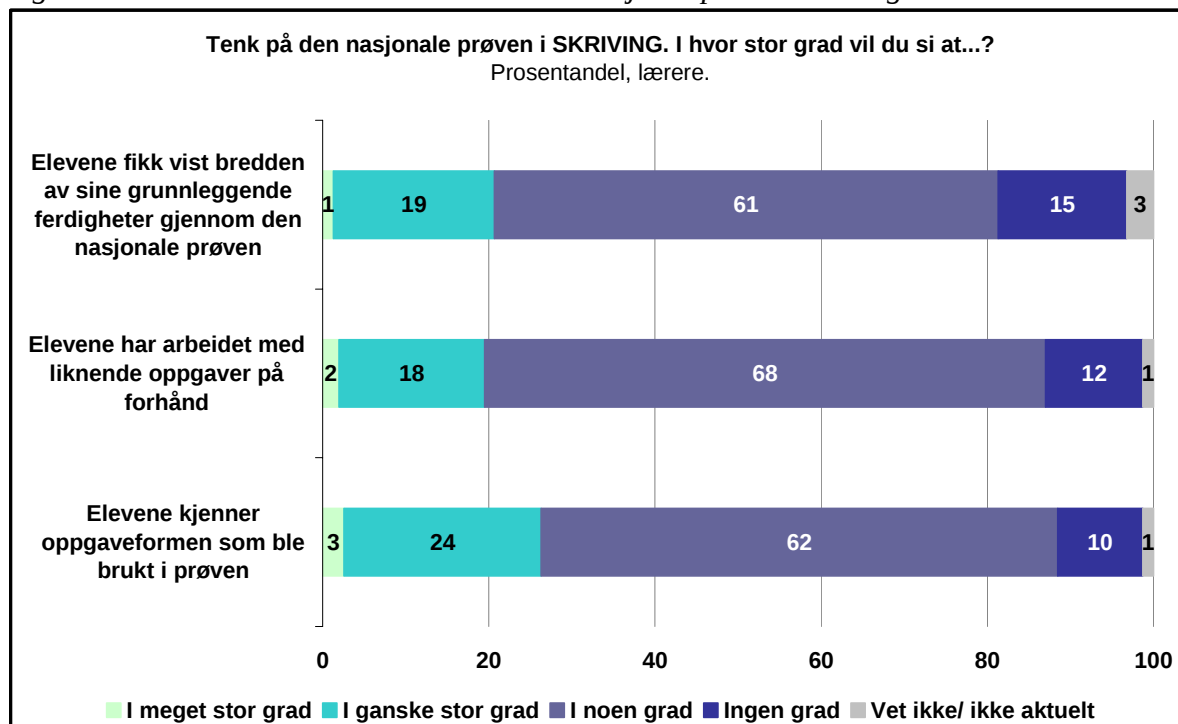
Figur 8 – Andelen elever som er enige/uenige i utsagnene om nasjonal prøve i skrijving.

47% av elevene sier de kjenner den type oppgaver som ble brukt i nasjonal prøve i skrijving godt, mens 52% av elevene sier de har jobbet med liknende oppgaver før (andel helt/delvis enig i utsagnene). For et flertall av elevene kom altså ikke formen på oppgavene som noen overraskelse. 13-14% av elevene sier seg derimot helt uenig i utsagnene og har formodentlig hatt lite erfaring med den type oppgaver som ble brukt. Elever på 11. trinn (VK1/Grunnkurs) har både mindre kjennskap til og mindre erfaring med prøveformen i skrijving enn elever på 10. trinn. Ellers er det ingen vesentlige forskjeller avhengig av kjønn eller skolestørrelse.

Et flertall av elevene er uenige i at de fikk vist sine skriveferdigheter gjennom den nasjonale prøven i skrijving (55% helt/delvis uenig). Et stort mindretall på 28% mener derimot at de fikk vist sine skriveferdigheter. Jenter, elever på 11. trinn og elever på skoler med mer enn 100 elever synes i mindre grad enn gutter, elever på 10. trinn og elever på mindre skoler at de fikk vist det de kunne gjennom prøven i skrijving.

Figur 9 – Andelen lærere som vil si at... om nasjonal prøve i skrijving. N = 158.

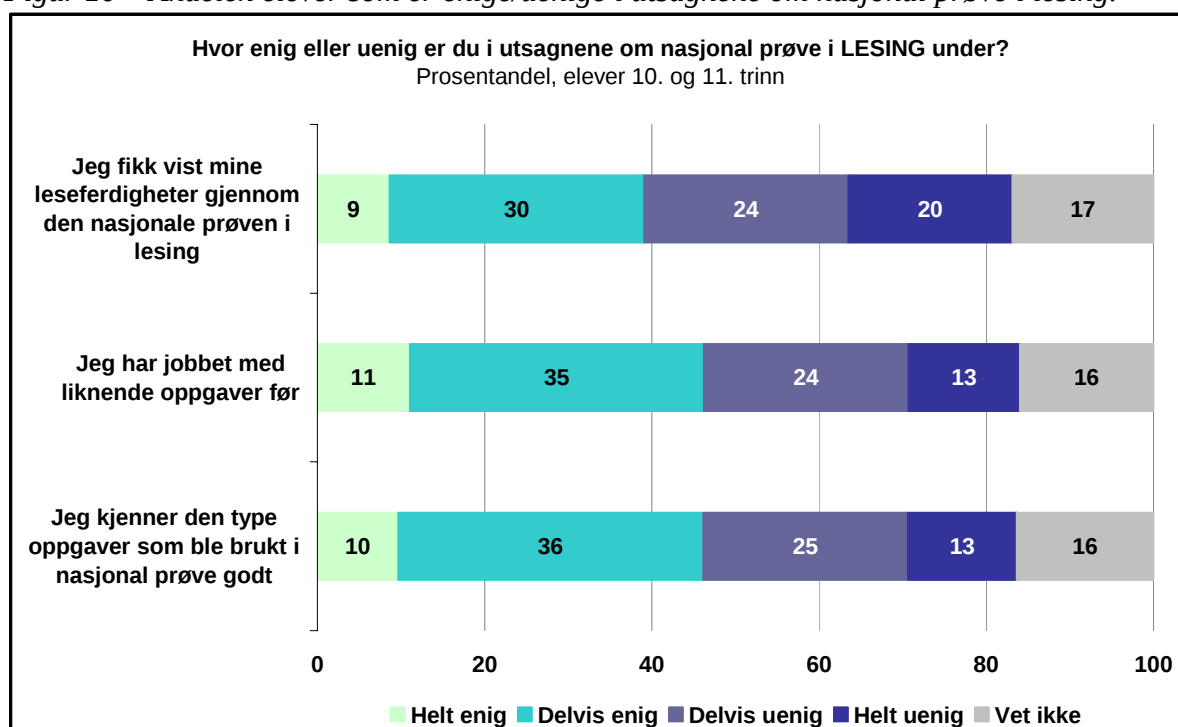

Et flertall på ca 2 av 3 lærere oppgir at elevene bare i noen grad har arbeidet med liknende oppgaver på forhånd. Ca 6 av 10 lærere mener videre at elevene bare i noen grad kjenner til oppgaveformen som ble brukt i prøven. I tillegg oppgir ca 1 av 10 lærerne at elevene ikke har hatt noen kjennskap til oppgaveformen eller arbeidet med liknende oppgaver på forhånd. Det er tydelig at lærerne føler at de ikke har fått forberedt elevene tilstrekkelig på den oppgaveformen som ble brukt i nasjonal prøve i skrijving. Ut fra tallgrunnlaget skal vi være forsiktig med for raske slutninger om forskjeller mellom trinnene. Vi finner likevel flere lærere på 4. og 7. trinn enn på 10. og 11. som mener elevene har liten kjennskap til og erfaring med prøveformen. Det er også vanskelig å si noe sikkert ut fra skolestørrelse, men tendensen er at lærere på mindre skoler (færre enn 100 elever) har fått forberedt elevene på prøveformen i større grad enn lærere på skoler med flere elever.

Et flertall på ca 6 av 10 lærere mener elevene bare i noen grad fikk vist sine grunnleggende ferdigheter gjennom den nasjonale prøven i skrijving. I tillegg er det et relativt stort mindretall blant lærerne som mener den nasjonale prøven ikke var egnet i det hele tatt til å trekke ut bredden i elevenes skriveferdigheter. Det er bare små forskjeller mellom lærerne på de ulike trinnene, og vi kan ikke lese noen tydelig sammenheng ut fra skolestørrelse her. Samtidig er det verdt å nevne at relativt store mindretall blant lærerne gir de nasjonale prøvene i skrijving bra skussmål, både i forhold til elevenes kjennskap til prøveformen og i forhold til om elevene fikk vist det de kunne.

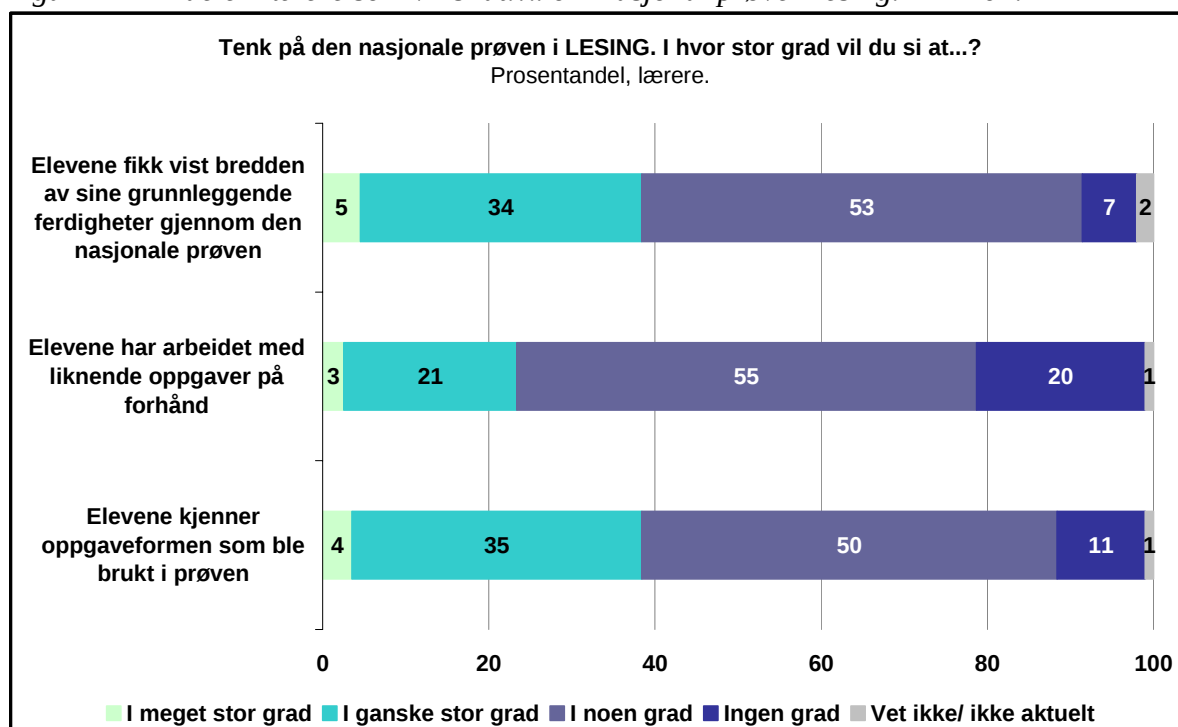
3.2.2 Nasjonale prøver i LESING

Figur 10 – Andelen elever som er enige/uenige i utsagnene om nasjonal prøve i lesing.

Erfaringen og kjennskapen virker noe mindre for prøvene i lesing enn for skriving, men tyngden av besvarelser er fortsatt i den positive enden av skalaen for disse utsagnene. 46% sier de kjenner oppgaveformen godt og har jobbet med liknende oppgaver før. Når det gjelder kjennskapen er det ingen vesentlige forskjeller avhengig av kjønn eller trinn. Selv om det også for lesingen er flest som er uenig i at de fikk vist sine leseferdigheter, er det større andeler enige her enn for skrivingen. Gutter og elever på 10.trinn synes i større grad enn jenter og elever på 11. trinn at de fikk vist sine leseferdigheter gjennom nasjonal prøve i lesing. 44% av elevene er uenig i at de fikk vist hva de kunne i lesing gjennom denne prøven.

Figur 11 – Andelen lærere som vil si at... om nasjonal prøve i lesing. N = 207.

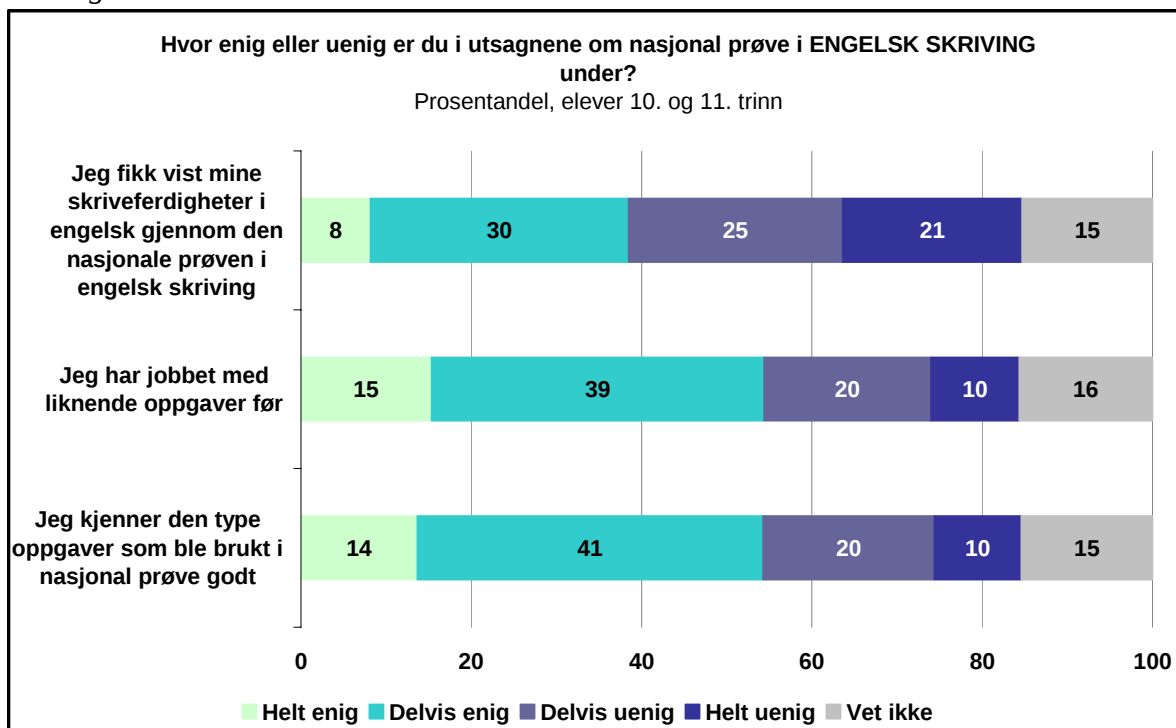

Også for nasjonal prøve i lesing er det store andeler lærere som i noen eller ingen grad mener elevene kjente oppgaveformen. Til sammen oppgir ca 3 av 4 lærere at elevene enten bare i noen grad eller ikke i det hele tatt har arbeidet med liknende oppgaver tidligere. Det virker som elevene på 10. og 11. trinn i mindre grad enn på 4. og 7. trinn har arbeidet med liknende oppgaver på forhånd. Selv om tallene er usikre skiller også de største skolene (flere enn 500 elever) seg negativt ut, med størst andeler som oppgir 'i noen' eller 'ingen' grad når det gjelder elevenes forberedelser.

Til sammen 6 av 10 lærere oppgir at elevene bare i noen eller ingen grad fikk vist bredden av sine grunnleggende ferdigheter gjennom den nasjonale prøven. Ca 4 av 10 lærere mener derimot at elevene i meget eller ganske stor grad fikk vist bredden av sine grunnleggende ferdigheter i lesing. Vi finner ingen store eller entydige forskjeller i lærernes vurdering her avhengig av trinn eller skolestørrelse.

3.2.3 Nasjonale prøver i ENGELSK SKRIVING

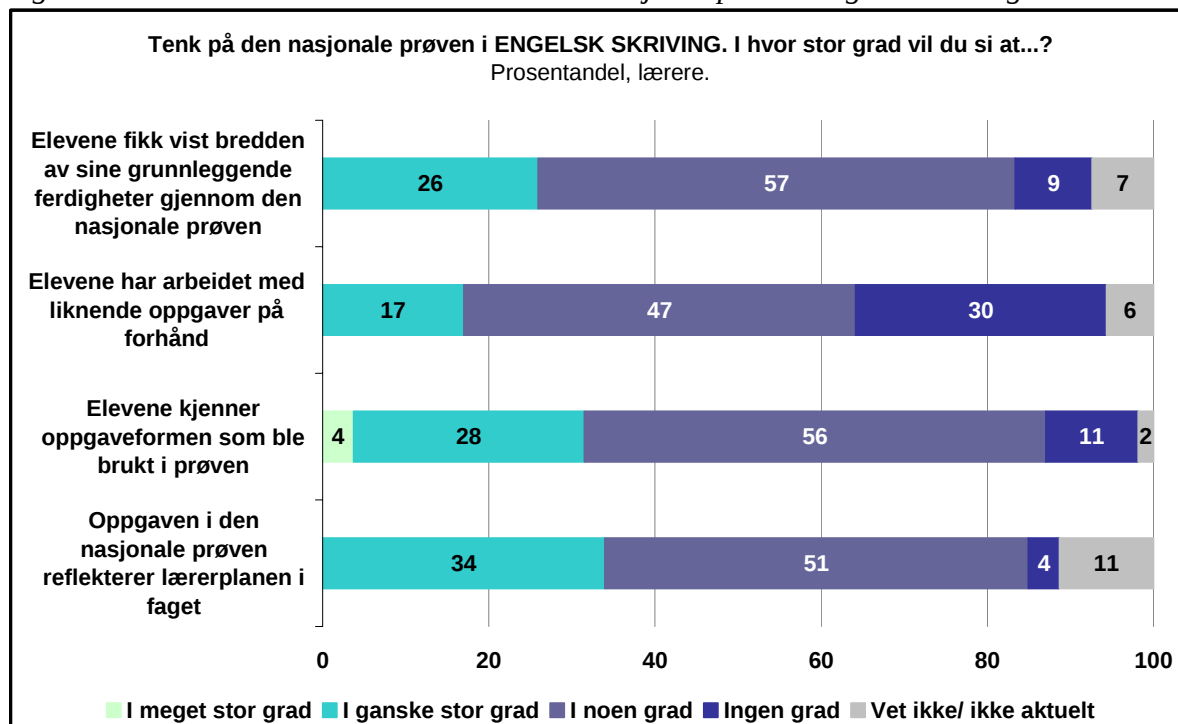
Figur 12 – Andelen elever som er enige/uenige i utsagnene om nasjonal prøve i engelsk skriving.

54% av elevene kjenner oppgaveformen i engelsk skriving godt og en like stor andel sier de har jobbet med liknende oppgaver før. Fortsatt er det 1 av 10 elever som ikke har noen erfaring med denne prøveformen fra tidligere. Her er det ingen forskjeller mellom kjønnene, men elever på 10. trinn oppgir i større grad enn de på 11. trinn at de har kjennskap til og erfaring med oppgaveformen som ble brukt i engelsk skriving.

38% av elevene mener de helt eller delvis fikk vist sine skriveferdigheter i engelsk gjennom prøven, mot 46% som er mer skeptiske til prøven på dette punktet. Igjen skiller elever på 10. trinn seg ut positivt med størst andeler som mener de fikk vist sine skriveferdigheter i engelsk.

Figur 13 – Andelen lærere som vil si at... om nasjonal prøve i engelsk skriving. N = 55.

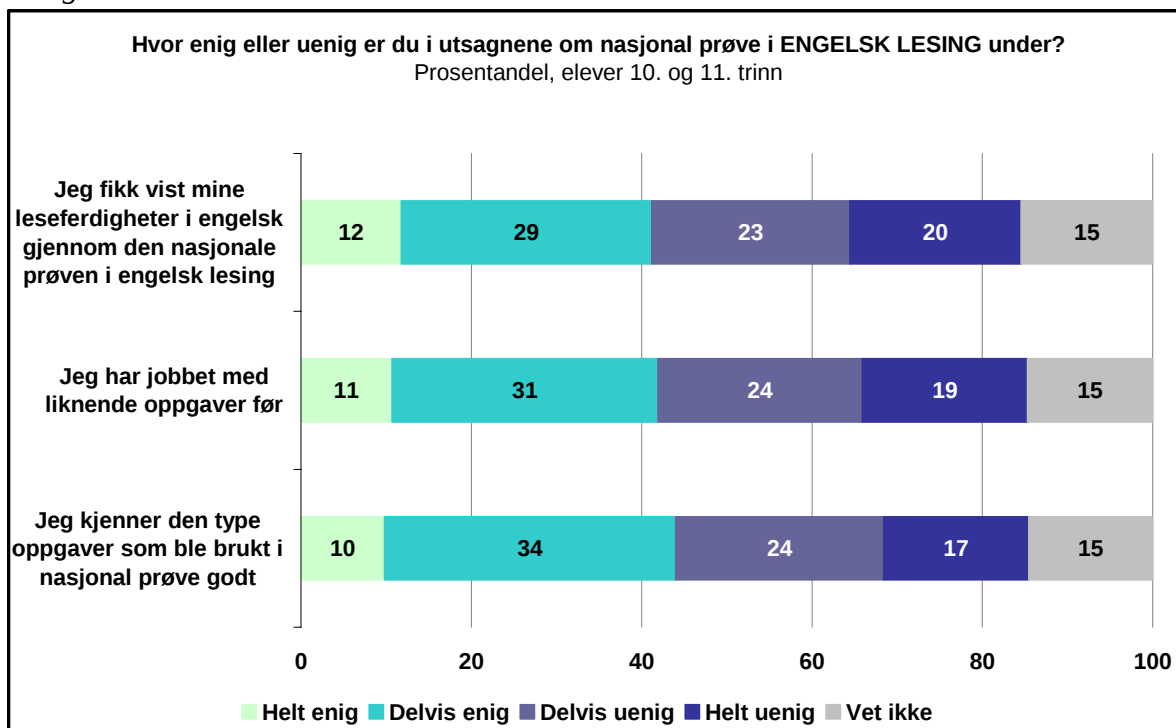
Et flertall på ca 6 av 10 lærere mener at elevene bare i noen grad fikk vist bredden av sine grunnleggende ferdigheter gjennom nasjonal prøve i engelsk skriving. Legger vi til de som sier 'ingen grad' her, innebærer det at 2 av 3 lærere gir nasjonal prøve i engelsk skriving dårlig skussmål når det gjelder å få fram bredden i elevenes ferdigheter. Lærere på 11. trinn virker særlig skeptiske til prøven i engelsk skriving på dette punktet, men her minner vi om at tallgrunnlaget er lite.

I følge lærerne har dette vært den minst kjente oppgaveformen for elevene blant de nasjonale prøvene. Mange har ikke fått forberedt elevene i det hele tatt på oppgaveformen. Ca 3 av 10 lærere oppgir at elevene ikke har arbeidet noe med liknende oppgaver på forhånd. Likevel sier et flertall av lærerne at elevene tross alt i noen grad kjenner oppgaveformen som ble brukt i prøven.

For prøvene i engelsk svarte lærerne på i hvilken grad oppgavene reflekterte læreplanen i faget. Ingen lærere har svart 'i meget stor grad', men ca 1 av 3 lærere mener prøven reflekterer læreplanen i ganske stor grad. Over halvparten av lærerne mener den nasjonale prøven i engelsk skriving i *noen grad* er dekkende for læreplanen. Det virker som om lærere på 11. trinn mener oppgavene i den nasjonale prøven reflekterer læreplanene i faget dårligst. Det er også en tendens i materialet til at jo større skole, desto større andeler lærere som mener prøven ikke reflekterer læreplanen på noen god måte.

3.2.4 Nasjonale prøver i ENGELSK LESING

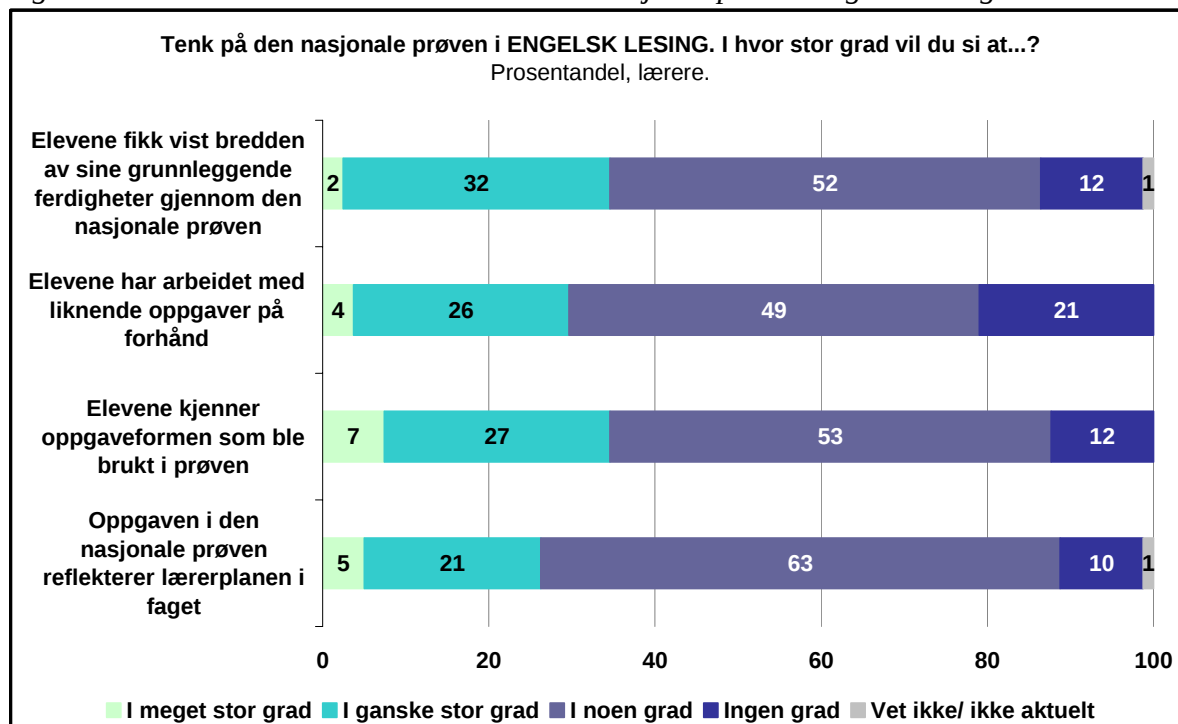
Figur 14 – Andelen elever som er enige/uenige i utsagnene om nasjonal prøve i engelsk lesing.

44% av elevene sier de kjenner den type oppgaver som ble brukt i nasjonal prøve i engelsk lesing godt. 42% av elevene sier de har jobbet med liknende oppgaver før. Sammenliknet med nasjonal prøve i lesing er det likevel relativt store andeler som ikke har kjennskap til eller erfaring med liknende oppgaver. 19% av elevene sier at de ikke har jobbet med liknende oppgaver før. Jenter og elever på 10. trinn har tilsynelatende ikke jobbet like mye med liknende oppgaver som gutter og elever på 11. trinn.

41% av elevene sier de fikk vist sine leseferdigheter i engelsk gjennom prøven, mot 43% som er mer tvilsomme til dette. Dette er om lag den samme fordelingen som for nasjonal prøve i lesing. Guttene mener i større grad enn jentene at de fikk vist sine ferdigheter i engelsk lesing, men det er ingen vesentlige forskjeller mellom trinnene på dette punktet.

Figur 15 – Andelen lærere som vil si at... om nasjonal prøve i engelsk lesing. N = 81.

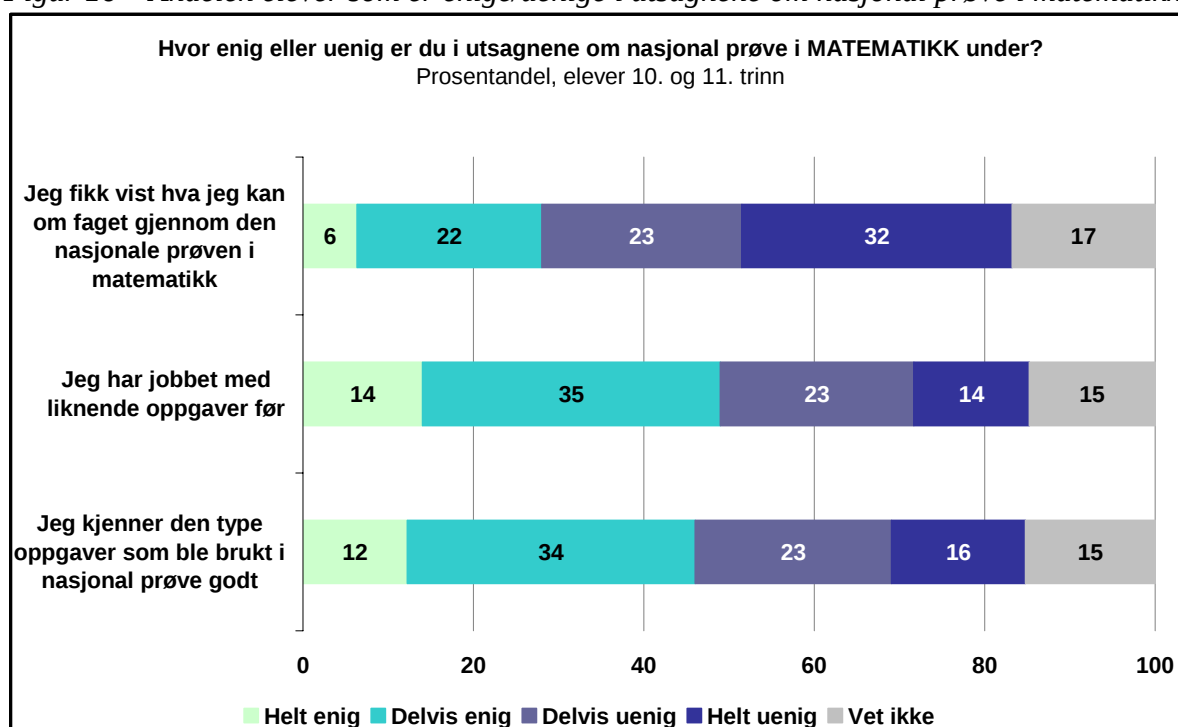

Igjen mener over halvparten av lærerne at elevene bare i noen grad fikk vist sine grunnleggende ferdigheter gjennom den nasjonale prøven. Mannlige lærere og lærere på 10. trinn virker mest negative til prøven i engelsk lesing på dette punktet, men tallgrunnlaget er lite. Også for prøven i engelsk lesing virker det som om flertallet av lærere ikke mener elevene var forberedt på oppgaveformen i prøvene. Ca 1 av 5 lærere sier at elevene ikke har arbeidet med liknende oppgaver på forhånd i det hele tatt. Likevel sier over halvparten av lærerne at elevene i *noen grad* kjente oppgaveformen som ble brukt i prøven.

I likhet med engelsk skriving er det få av lærerne som mener prøven i engelsk skriving reflekterer læreplanen i faget. 1 av 10 mener prøven bommer helt, mens nær 2 av 3 lærere mener oppgaven bare i noen grad reflekterer læreplanen i faget. Selv om tallene må tas med en klype salt, virker lærerne på 7. trinn mest skeptiske på dette punktet.

3.2.5 Nasjonale prøver i MATEMATIKK

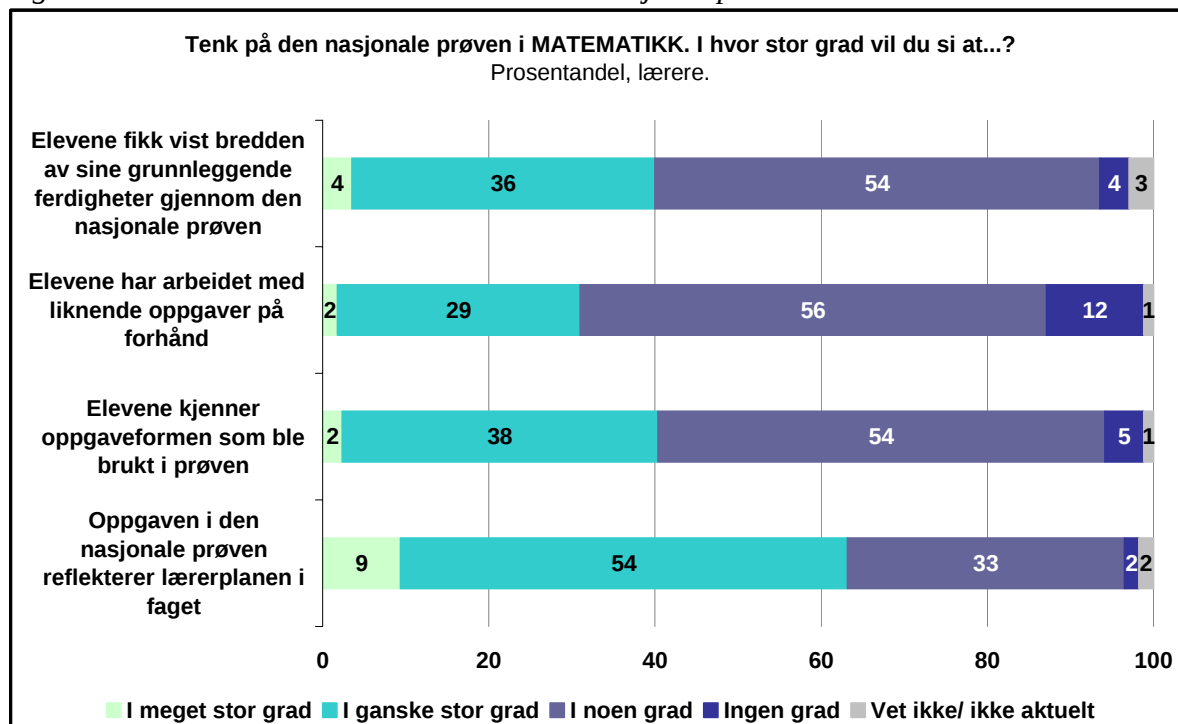
Figur 16 – Andelen elever som er enige/uenige i utsagnene om nasjonal prøve i matematikk.

46% av elevene kjenner typen oppgaver som ble brukt i nasjonal prøve i matematikk godt. 49% av elevene har jobbet med liknende oppgaver før. Gutter og elever på 10.trinn oppgir i større grad enn jenter og elever på 11. trinn at de kjenner oppgavetyper og har jobbet med den tidligere. Det er verdt å nevne de nokså store mindretallene av elevene som ikke har vært forberedt på oppgaveformen. 16% av elevene er helt uenig i at de kjenner den type oppgaver som ble brukt godt.

55% av elevene er helt eller delvis uenig i at de fikk vist hva de kunne om faget gjennom den nasjonale prøven i matematikk. Jenter i større grad enn gutter og elever på 11. trinn i større grad enn elever på 10. trinn mener de ikke fikk vist alt de kunne gjennom prøven.

Figur 17 – Andelen lærere som vil si at... om nasjonal prøve i matematikk. N = 173.

40% av lærerne mener elevene fikk vist bredden av sine grunnleggende ferdigheter gjennom den nasjonale prøven i matematikk. I følge lærerne i de andre fagene har ingen av de andre prøvene vært like egnet til å trekke ut elevenes ferdigheter som prøven i matematikk, med unntak av prøven i lesing. Mannlige lærere og lærere på 4. trinn trekker opp snittet på den positive enden av skalaen her.

Sammenliknet med engelskprøvene er det også mange lærere som mener oppgavene reflekterer læreplanen i faget. Til sammen 63% (nesten 2 av 3) av lærerne mener dette stemmer i meget eller ganske stor grad. Selv om innholdet i prøven i matematikk reflekterer læreplanen bedre enn engelskprøvene, er ikke elevene like kjent med oppgaveformen eller har arbeidet med liknende oppgaver på forhånd, i følge lærerne. 54% og 56% av lærerne oppgir at elevene bare i noen grad har kjent oppgaveformen eller arbeidet med liknende oppgaver tidligere.

3.3 Delkonklusjon

Flest elever mener prøvene verken har vært enkle eller vanskelige. Samtidig er det en overvekt av elever som mener prøvene har vært enkle framfor vanskelige. Unntaket er for prøvene i matematikk. Prøvene i matematikk har vært vanskeligst i følge elevene, dernest følger prøvene i engelsk. Prøvene i skrive- og lesing har vært enklest. Med unntak av prøvene i matte, kan det virke som om lærerne vurderer prøvenes vanskelighetsgrad som større enn elevene. De fleste lærere mener imidlertid at prøvene verken har vært enkle eller vanskelige. De vanskeligste prøvene for elevene, prøvene i matematikk, er samtidig de som lærerne mener best reflekterer læreplanen i faget. Selv om matematikkprøvene har høy vanskelighetsgrad, er det altså ikke dermed sagt at vanskelighetsgraden bør senkes ved neste gjennomføring. Vi konkluderer med at prøvenes vanskelighetsgrad stort sett har vært passe, både i følge elever og lærere.

Det kan likevel være grunn til å se nærmere på innholdet i prøvene før neste gjennomføring. Samlet mener 40% av lærerne at det var uklarheter i prøvene. Særlig oppgavene i nasjonale prøver i lesing og matematikk hadde oppgaver som ga rom for misforståelser i følge lærerne.

Ut fra resultatene virker det som om tiden lærerne har hatt til å forberede elevene på prøveformen i de ulike fagene har vært knapp. Som tidligere nevnt mener mange lærere at informasjonen om prøvene kom for sent, og at informasjonen rundt gjennomføringen var mangelfull. Mange elever oppgir at de ikke har hatt særlig kjennskap til eller erfaring med prøveformene i de nasjonale prøvene. Dette støttes av lærerne. Likevel er det noe ulik oppfatning mellom lærere og elever her; elevene oppgir gjennomgående større kjennskap til og erfaring med prøvene enn det lærerne mener de har.

Gjennomføringen av de nasjonale prøvene i 2004 og 2005 vil ha ført til forventninger blant lærerne om oppgaveformen, og erfaringene med prøvene i 2005 kan brukes til å forberede elevene før prøvene i 2006 - i den grad dette er ønskelig. Det er derfor mulig manglende kjennskap til og erfaring med prøveformen hos elevene vil endre seg i takt med ytterligere gjennomføringer av de nasjonale prøvene. Men resultatene tyder altså på at prøveformen i de nasjonale prøvene er noe i utakt med prøveformene som ellers brukes i skolen.

Med tanke på formålet med de nasjonale prøver, er det videre vesentlig at elevene får vist hva de har av grunnleggende ferdigheter gjennom å svare på prøvene. Store andeler, både blant lærere og elever, mener elevene bare i noen grad, eller ikke i det hele tatt, fikk vist sine faglige kunnskaper gjennom de ulike nasjonale prøvene. Dette gjelder alle de nasjonale prøvene, og i særlig grad for prøvene i skriving. De nasjonale prøvene gir ikke nødvendigvis noe godt bilde av elevenes nivå, i følge lærere og elever.

"At de distraherer forberedelsene til eksamen og andre prøver som virkelig teller på standpunktkarakteren. Og vi skal konsentrere oss om å få best mulige karakterer for å komme inn på VGS. Det hjelper ikke oss å ta prøvene."

- Elev, jente, 10. trinn, gjennomført alle

"Jeg synes ikke det er noe positivt med de nasjonale prøvene. Det er unødvendig å ha disse prøvene, dagene og tiden som ble brukt til dette kunne heller blitt brukt til eksamensforberedelser og lignende. Jeg føler ikke at jeg fikk vist hva jeg kan i de forskjellige fagene, derfor er jeg i mot denne formen for prøver!! "

- Elev, jente, 10. trinn, gjennomført alle

"Man får en ekstra prøve i tillegg til de andre prøvene, det som er på de nasjonale prøvene er ikke pensum og er derfor om helt andre ting enn hva vi har om på skolen ."

- Elev, gutt, 10. trinn, gjennomført alle

"Ingenting kan være positivt når grunnholdningen er negativ. Prøvene treffer ikke pensum, og det som gjør det ligger forut i tid i pensum. Lærerne er også veldig dårlig informert. De mangler lysten til å satse på prøvene, noe som gjør at man ikke kan sammenligne".....

"Løfter må holdes. Lover Clemet å skjerpe omstendighetene forventer vi det blir gjort."

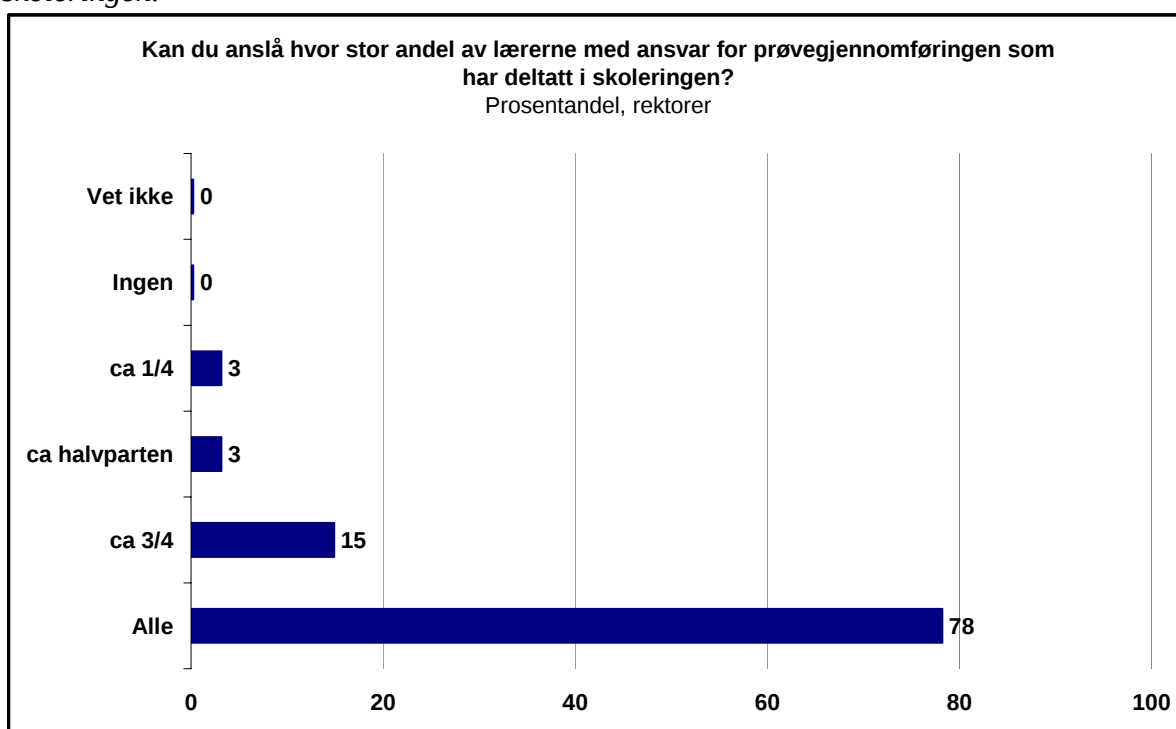
Kapittel 4 - Rektorer og lærere om skoleringen

I dette kapittelet skal vi svare på problemstillingen *Hva mener rektorer og lærere om skoleringen?* Her tenker vi på hvor ofte det er nødvendig med skolering, hvor mange som har deltatt i skoleringen og hvilket utbytte lærerne har hatt av skoleringen.

4.1 Deltakelse i skoleringen og hvor ofte den er nødvendig

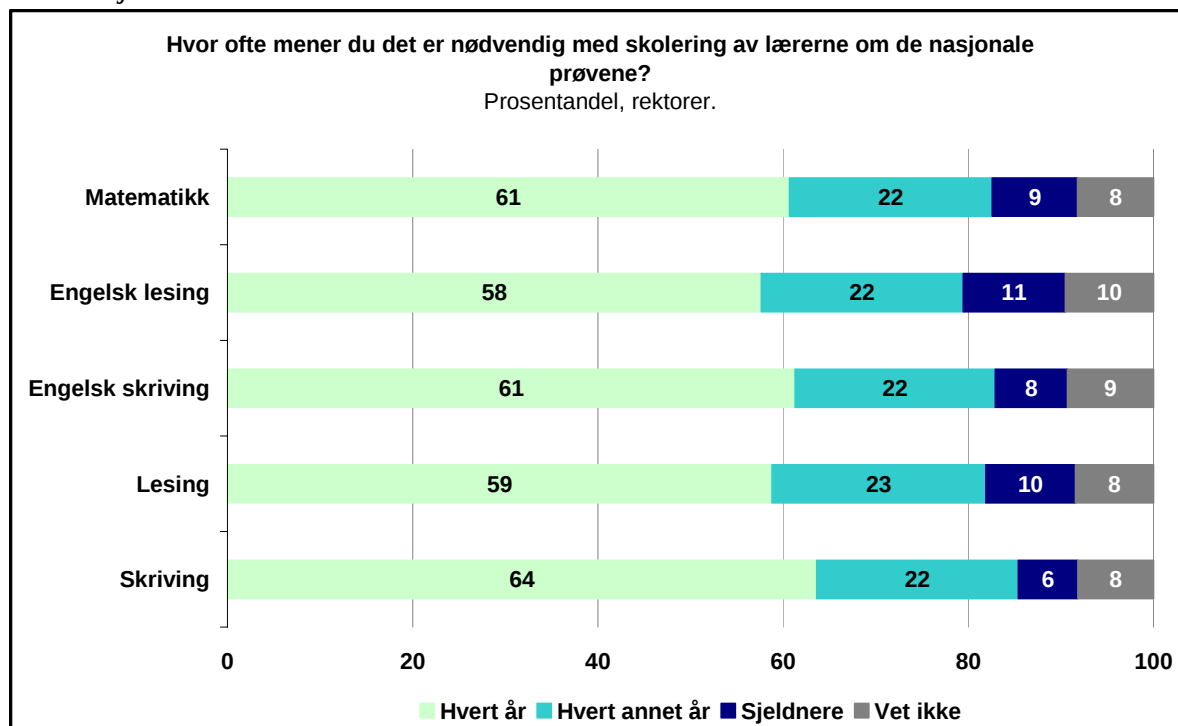
Rektorene ved skolene fikk spørsmål om de kunne anslå hvor stor andel av lærerne ved skolen med ansvar for gjennomføringen av prøvene som har deltatt i skolering.

Figur 18 – Andelen rektorer som anslår hvor mange av lærerne som har deltatt i skoleringen.

I følge rektorene har de fleste av lærerne som har hatt ansvaret for gjennomføringen av prøvene deltatt i skoleringen. Likevel er det tydeligvis noen lærere som har gått glipp av skolering, siden 15% av rektorene anslår deltakelsen til å være ca $\frac{3}{4}$, mens 6% oppgir deltakelsen til å ha vært ca halvparten eller ca $\frac{1}{4}$. Det er de største skolene (flere enn 500 elever) som trekker ned snittet her, med mindre andeler lærere som har deltatt i relevant skolering i forbindelse med prøvene. Samtidig har deltakelsen vært mindre på videregående enn i grunnskolen, og da spesielt sammenliknet med grunnskoler med lavere trinn (1.-4. eller 1.-7. trinn).

Figur 19 – Andelen rektorer som mener det er nødvendig med skolering hvert år, hvert annet år eller sjeldnere.

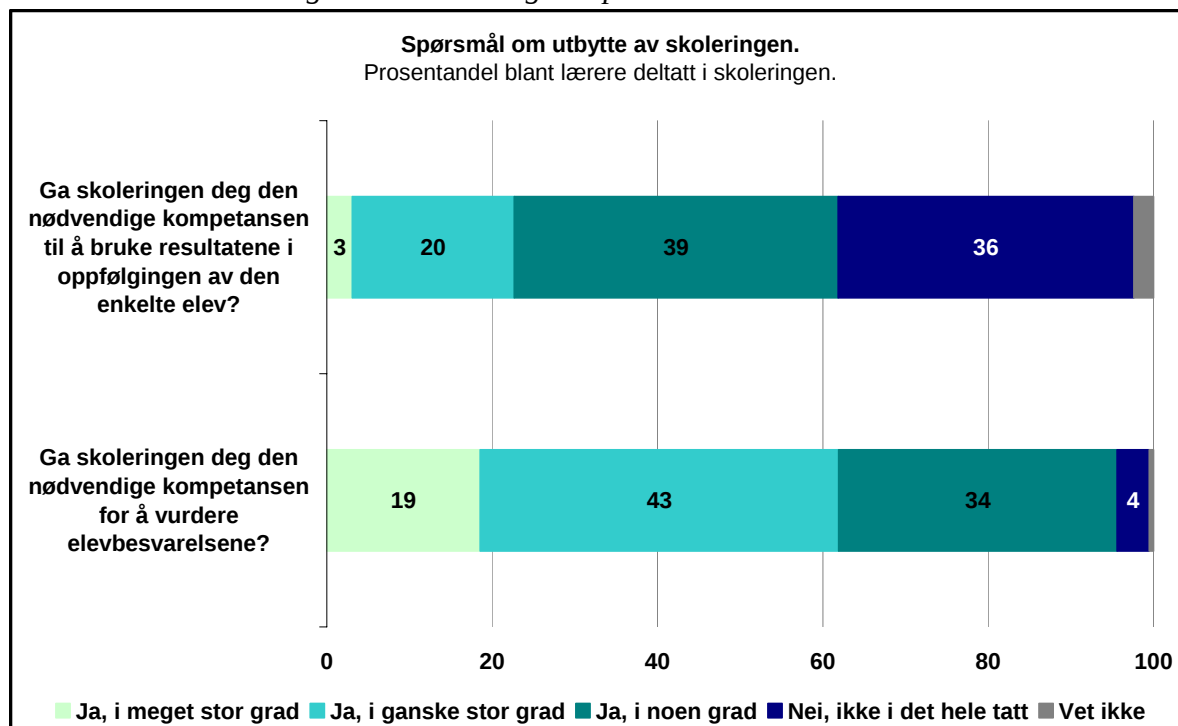

Et flertall av rektorene mener det er nødvendig med skolering hvert år. Dette gjelder uavhengig av fag, selv om andelen varierer fra 64% for nasjonale prøver i skriving til 58% for nasjonale prøver i engelsk lesing. Litt mer enn 1 av 5 rektorer mener det holder med skolering av lærerne hvert annet år, mens ca 1 av 10 mener frekvensen på skoleringen kan være lavere og svarer 'sjelden'. Rektorene på de mellomstore skolene (100-499 elever) trekker også opp snittet her. Ellers virker rektorer på grunnskolene med lavere trinn (1.-4. eller 1.-7. trinn) mer interessert i skolering hvert år enn rektorer på videregående eller grunnskoler med høyere trinn (1.-10 eller 8.-10 trinn). Disse forskjellene er gjennomgående for alle fagene.

4.2 Lærernes utbytte av skoleringen

88% av lærerne i undersøkelsen sier at de har deltatt i skoleringen i forbindelse med de nasjonale prøvene, noe som stemmer godt overens med rektorenes oppfattelse av nivået på deltakelsen. Dette er likevel noe færre enn ved gjennomføringen i 2004. Det er kanskje naturlig at andelen lærere som deltar i skoleringen årlig går ned ettersom stadig flere vil ha gjennomført skoleringen tidligere. Lærerne med skolering ble fulgt opp med spørsmål rundt deres utbytte av skoleringen.

Figur 20 – Andelen lærere som mener skoleringen i meget stor, ganske stor i noen grad eller ikke i det hele tatt ga dem nødvendig kompetanse.

Når det gjelder overføring av kompetanse for å vurdere elevbesvarelsene har skoleringen rundt de nasjonale prøver vært relativt vellykket. Til sammen 62% av lærerne som har deltatt i skoleringen svarer at de fikk den nødvendige kompetansen i meget eller ganske stor grad på dette punktet. Ca 1 av 3 lærere sier likevel at skoleringen bare i noen grad ga dem nødvendig kompetanse for å vurdere elevbesvarelsene. Lærere på 11. trinn mener i større grad enn lærere på de andre trinnene at skoleringen var god. Videre har lærerne på mindre skoler (under 100 elever) fått bedre utbytte av skoleringen i forhold til vurderingen av elevbesvarelsene enn andre. Det er forskjeller i lærerbesvarelsene avhengig av hvilken prøve det er snakk om, og det er særlig prøvene i matematikk og skriving som skiller seg ut. Lærerne i matematikk har hatt størst utbytte av skoleringen (ca 8 av 10 meget/ganske stor grad), mens lærerne som har gjennomført prøvene i skriving har hatt minst utbytte av skoleringen med tanke på vurderingen av elevbesvarelsene (ca 4 av 10 meget/ganske stor grad). For de øvrige prøvene ligger lærernes vurdering av utbyttet av skoleringen omtrent på snittet.

Skoleringen har ikke i like stor grad gitt lærerne den nødvendige kompetansen når det gjelder å bruke resultatene i oppfølgingen av den enkelte elev. Her svarer 36% av lærerne at de ikke har hatt utbytte av skoleringen i det hele tatt. Legger vi til de som svarer 'i noen grad' har 3 av 4 lærere (75%) ikke fått særlig utbytte av skoleringen med tanke på oppfølgingen av den enkelte elev. Som vi senere skal se, har oppfølgingen av elevene og følgelig elevenes faglige utbytte av de nasjonale prøvene vært relativt liten i skolen. Lærere på 10. og 11. trinn har fått mindre utbytte av skoleringen på dette punktet enn lærere på 4. og 7. trinn. Lærere på de minste skolene har på sin side fått mer ut av skoleringen i forhold til oppfølgingen av den enkelte enn lærere på større skoler. Det er videre lærerne som har gjennomført prøvene i engelsk skriving som synes de har fått minst utbytte av skoleringen her, og igjen virker lærerne i matematikk mest fornøyd.

Kursinga var positivt. Rettledningen var grei. Det gir et kompetanseløft for oss lærere, men vi ønsker oss mer!! .

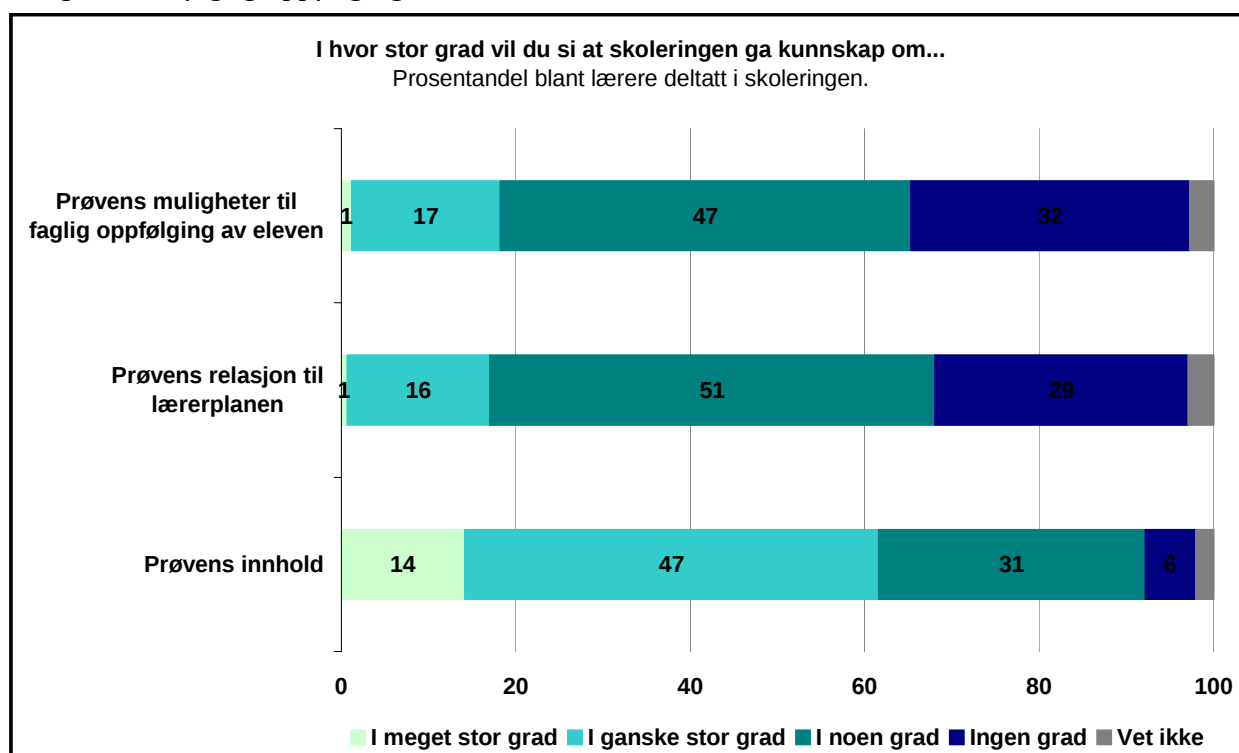
- Lærer, kvinne 1. – 7. tinn

Positivt: Kurset om retting. Vurderingsrettledningen var bra. Gir kompetanseløft for læreren.

- Lærer, kvinne 1. – 7. tinn

Lærerne ble videre spurt om i hvor stor grad skoleringen ga dem kunnskap om prøvens innhold, prøvens relasjon til læreplanen og prøvens muligheter når det gjaldt faglig oppfølging av eleven. I svarene på disse spørsmålene forsterkes inntrykket av at fokuset i skoleringen har vært på prøvens innhold og ikke så mye på den faglige oppfølgingen av eleven i etterkant.

Figur 21 – Andelen lærere som mener skoleringen i meget stor, ganske stor i noen grad eller ikke i det hele tatt ga dem kunnskap om prøvens innhold, relasjon til læreplanen og muligheter til faglig oppfølging av eleven.

Til sammen 61% av lærerne sier skoleringen i meget/ganske stor grad ga kunnskap om innholdet i prøven. På dette punktet virker lærerne i lesing og engelsk lesing mer fornøyd med skoleringen enn lærerne i de andre fagene. Skoleringen ga lærerne mindre kunnskap om prøvens relasjon til læreplanen. Over halvparten av lærerne mener skoleringen bare i noen grad oppfylte dette punktet. Her er lærerne stort sett enige om skoleringen på tvers av alle prøvene. Når det gjelder mulighetene til faglig oppfølging av eleven har vi allerede sett at flertallet blant lærerne ikke mener skoleringen ga særlig kunnskap om dette.

4.3 Ønske om videre kompetanseheving

Lærerne ble gitt muligheten til å krysse av på en liste over relevante områder for kompetanseheving som følge av de nasjonale prøvene. Her var flere svar mulig, men størst tilslutning fikk området "Tilpasset opplæring". Flere kvinner enn menn ønsker kompetanseheving på dette punktet, og lærere på de lavere trinnene (4. og 7. trinn) i større grad enn andre. Her er det bare små forskjeller avhengig av prøve, men lærere som har gjennomført prøvene i engelsk skriving oppgir i mindre grad enn andre ønske om kompetanseheving i tilpasset opplæring. De to neste kategoriene på lista over lærernes ønske om kompetanseheving er "Fagdidaktikk/metode" og "Vurdering". Særlig lærere på 4. trinn virker interessert i kompetanseheving innen fagdidaktikk/metode. Ellers er det bare mindre forskjeller i besvarelsene her. Kvinner er mer interessert enn menn i kompetanseheving innen vurdering. Her virker lærere på 11.trinn mindre interessert enn andre. Mellom prøvene virker interessen for kompetanseheving innen vurdering størst blant lærerne i skriving og minst blant lærerne i matematikk. Sammenliknet med i 2004 er det flere lærere som markerer de ulike kategoriene. Dette kan forklares med at man i fjor spurte etter *behov* for kompetanseheving, mens vi i år har valgt å spørre om *ønske*.

Figur 22 – Andelen lærere som har et ønske om kompetanseheving på de ulike områdene.

Også rektorene ble spurt om det fantes områder der de selv hadde ønske om kompetanseheving som følge av innføringen av de nasjonale prøvene. 33% av rektorene svarte 'ja' på spørsmålet og ble bedt om å utdype hva slags kompetanseheving de ønsket i egne kommentarer. Flere rektorer nevner at det har vært vanskelig å finne relevant informasjon på nettet. Her er det kanskje ikke like mye ønske om egen kompetanseheving, som et ønske om bedre struktur på informasjonen på internett. Enkelte rektorer føler behov for økt kompetanse i vurdering, andre hvordan man kan bruke prøvene i forhold til oppfølgingen av eleven.

Det brukes forskjellige nettadresser etter hvilket fag og område man konsentrerer seg om. Jeg synes det har vært vanskelig til en hver tid å vite hvor jeg skal finne informasjon.

– Rektor, grunnskole.

Vi skal godkjenne prøvene, men er ikke skolert i hvordan prøvene rettes eller hvilke kriterier prøvene er rettet etter.

– Rektor, grunnskole.

Jeg ønsker å lære mer om hvordan prøven er bygget opp og hvordan man bedre kan (...uleselig...) resultatene hos den enkelte elev.

– Rektor, grunnskole.

4.4 Delkonklusjon

Nærmere 9 av 10 lærere med ansvar for gjennomføringen av de nasjonale prøvene sier de har deltatt i skoleringen. Men deltakelsen varierer noe avhengig av skolestørrelse og skoletype. Deltakelsen i skoleringen har vært mindre på de store skolene enn på de små, og mindre på videregående enn i grunnskolen. Jo flere lærere som skal involveres på den enkelte skole, desto vanskeligere er det kanskje å få tidspunktet til skoleringen til å passe for alle. Dersom målet er å øke andelen lærere som deltar i skoleringen ytterligere, kan det være verdt å se på fleksibiliteten i gjennomføringen av skolering rundt de nasjonale prøvene. Rektorene mener uansett at skolering bør skje hvert år. Rektorene i barneskolen (1.-7. trinn) er enda klarere på dette punktet enn andre.

Skoleringen har gitt lærerne den nødvendige kompetansen til å vurdere prøvene, men prøvene i skriving kommer dårligere ut her enn de øvrige prøvene. Det kan være grunn til å se spesielt på skoleringen rundt vurderingen av prøvene i skriving på denne bakgrunn, også siden det er første gang skriveprøvene gjennomføres. Dersom det er en målsetning at lærerne i tillegg skal gis kompetanse rundt oppfølgingen av den enkelte elev og rundt prøvens forhold til læreplanen, bør disse to punktene styrkes i skoleringen. Resultatene viser at fokuset i skoleringen har vært på prøvenes innhold og selve vurderingen, og ikke like mye på prøvenes forhold til læreplanen eller med tanke på den faglige oppfølging av eleven.

Som følge av innføringen av de nasjonale prøvene, har lærerne ønske om kompetanseheving innenfor tilpasset opplæring, fagdidaktikk/metode og vurdering. Det er viktig å merke seg at også 1 av 3 rektorer har ønske om kompetanseheving som følge av de nasjonale prøvene. Rektorene nevner blant annet ønske om kompetanseheving i vurdering av prøvene og hvordan resultatene kan brukes i oppfølgingen av den enkelte elev.

Kapittel 5 - Rektorer og lærere om gjennomføringen, elever om tilbakemelding

Dette kapittelet vil dreie seg om problemstillingen *Hvordan har den praktiske gjennomføringen ved skolene vært?* Her tenker vi på om rektorene og lærerne mener den praktiske gjennomføringen har vært i samsvar med retningslinjene, om hvordan skolen har forholdt seg til fravær og fritak og hvordan arbeidet med å vurdere prøvene har foregått. For elevenes del tenker vi på om de har fått tilbakemelding i de enkelte fagene, på hvilke måter, og om foreldrene har blitt informert om resultatene. For elevenes del tenker vi også på om oppfølgingen av resultatene har vist hvordan de kan bli bedre i de ulike fagene.

5.1 Gjennomføringens samsvar med retningslinjene

Både lærere og rektorer ble spurt om gjennomføringen ved skolen har samsvart med retningslinjene som ble angitt for prøvene vedrørende tidsbruk, fritak, hjelpemidler og (for skriveprøven) forberedelser.

Tabell 4 – Rektorer og lærere om gjennomføringen av prøvene i forhold til retningslinjene.

I hvor stor grad vil du si at gjennomføringen har samsvart med retningslinjene som er angitt for prøven vedrørende...		Rektorer	Lærere
...tidsbruk?	I meget stor grad	23	19
	I ganske stor grad	31	40
	I noen grad	31	25
	Ingen grad	13	10
	Vet ikke	2	7
		100	100
...fritak?	I meget stor grad	33	17
	I ganske stor grad	39	28
	I noen grad	20	25
	Ingen grad	3	7
	Vet ikke	5	24
		100	100
...hjelpemidler?	I meget stor grad	28	19
	I ganske stor grad	41	30
	I noen grad	22	22
	Ingen grad	2	8
	Vet ikke	7	21
		100	100
...forberedelser (gjelder kun skriveprøven)?	I meget stor grad	16	11
	I ganske stor grad	33	31
	I noen grad	35	31
	Ingen grad	7	12
	Vet ikke	9	16
		100	100

Rektorer og lærere har noe ulik oppfatning av samsvaret mellom gjennomføringen og retningslinjene. Sammenliknet med rektorene er lærerne jevnt over mer usikre (større andeler 'vet ikke'). Spesielt vedrørende fritak og hjelpemidler er det mange lærere som sier

de ikke vet. Et annet hovedtrekk er at rektorene oppgir større samsvar mellom gjennomføringen og retningslinjene enn lærerne. Dette er i særlig grad tilfelle der lærerne er mest usikre; for fritak og hjelpemidler, men med et mulig unntak for tidsbruken. Jevnt over er det kun marginale andeler som sier retningslinjene ikke er fulgt i det hele tatt. Mest har det nok godt ut over tidsbruken, hvor 13% av rektorene og 10% av lærerne oppgir 'ingen grad' av samsvar mellom praksis og retningslinjene. Selv om spørsmålene fra i fjor ikke er direkte sammenliknbare, virker avviket fra retningslinjene noe større i år.

54% av rektorene og 59% av lærerne mener *tidsbruken* i meget/ganske stor grad har fulgt retningslinjene. For lærernes del skiller 4. trinn seg ut med størst samsvar vedrørende tidsbruken, men det er kun små forskjeller avhengig av prøve her. For rektorene finner vi ingen store forskjeller, og de er mer eller mindre enige på tvers av kjønn, skolestørrelse og skoletype.

72% av rektorene og 45% av lærerne mener *fritaket* i meget/ganske stor grad har fulgt retningslinjene. Lærere på 4. trinn trekker opp snittet, mens lærere på 10. trinn trekker ned snittet her. I forhold til prøvene er forskjellene for små til å si noe sikkert, men tallene tyder på at samsvaret mellom fritak i praksis og i retningslinjene har vært minst for engelsk lesing. For rektorene er det en tendens til mindre samsvar desto større skole, og mindre samsvar på videregående enn i grunnskolen når det gjelder fritak.

69% av rektorene og 49% av lærerne mener bruken av *hjelpemidler* i meget/ganske stor grad har fulgt retningslinjene. For lærerne har dette skjedd i større grad på 4. og 10. trinn enn de andre trinnene, og i størst grad for prøvene i skriving. For rektorene sin del finner vi bare små forskjeller på tvers av kjønn, skolestørrelse og skoletype.

49% av rektorene og 42% av lærerne mener *forberedelsene* i skriveprøven i meget/ganske stor grad har fulgt retningslinjene. Her virker lærerne på 11.trinn mest skeptiske, mens for rektorene er det de største skolene som skiller seg negativt ut med mindre andeler som mener det har vært godt samsvar mellom praksis og retningslinjer.

Det er for stort tidsbruk, både til skolering av lærer – meget kostbart på grunn av vikarutgifter – og tidsbruk for henting av info spesielt skrivedagen. Alt for mye måtte lastes ned. Noen lærere problemer med å finne stoffet på nettet. Nettet rotete og ustrukturert. Hvorfor kom ikke dette som hefte til elevene når selve prøvene kommer til skolen? Temaet + tidsbruk forberede elevene 6 timer alt for stort. Måtte gjøre om på årsplanen.
- Rektor, kvinne, 1. – 10. trinn

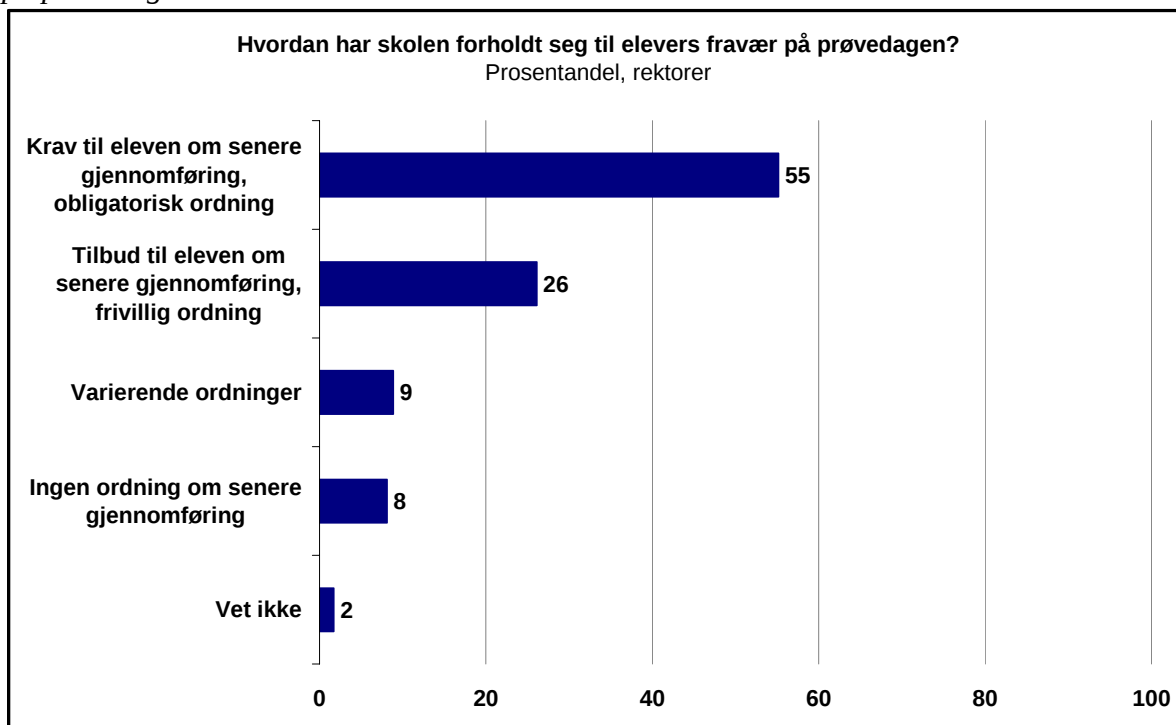
Enorm tidsbruk – til å lete på nettet, lese info, laste ned og ikke minst kopiering og retting. De glatte fine heftene er en stor ulempe når det skal kopieres til ekstern vurdering .
- Rektor, kvinne, 1. – 7. trinn

"Prøvene var greie nok, men det tok forholdsvis mye tid å forberede den. Alle skoler bør legge den inn i årsplanen."
- Lærer, kvinne, 8. – 10. trinn

5.2 Fravær og fritak

63% av rektorene mener forskriften fra Utdannings- og forskningsdepartementet har vært tilstrekkelig for å kunne innarbeide rutiner om fritak fra prøvene ved skolen. Et stort mindretall på 28% mener dette ikke var tilfelle. Det virker som om problemene med å innarbeide rutiner for fritak har vært størst på de største skolene.

Figur 23. Andelen rektorer som oppgir ulike måter skolen har forholdt seg til elevers fravær på prøvedagen.

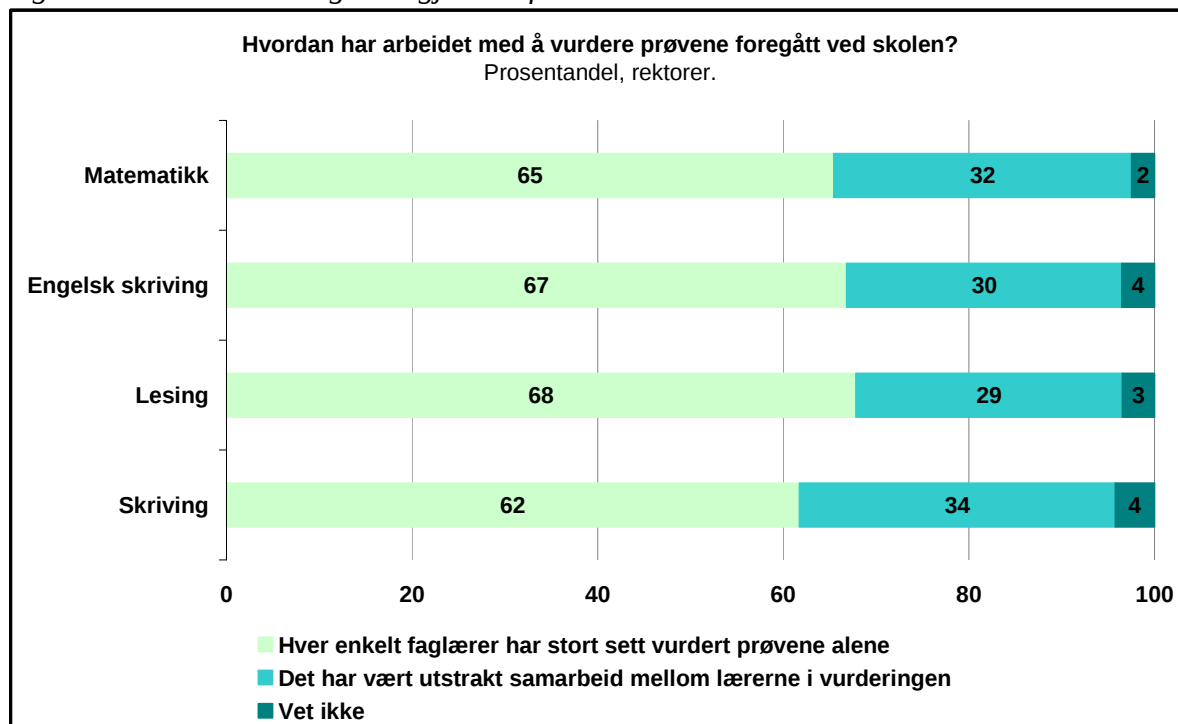

De fleste skolene har stilt krav til eleven om senere gjennomføring og har gjort de nasjonale prøvene obligatoriske uansett fravær på den opprinnelige prøvedatoen. 1 av 4 skoler har derimot gjort senere gjennomføring til en frivillig ordning for elever som var fraværende. Mannlige rektorer har i større grad enn kvinnelige lagt seg på en frivillig ordning, og de største skolene i større grad enn de mindre. Det virker også som om bruken av frivillige ordninger har vært mer utbredt i de videregående skolene enn i grunnskolen. 8% av skolene har ikke hatt noen ordning om senere gjennomføring, mens på 9% av skolene har ordningene variert vedrørende fraværet på prøvedagen.

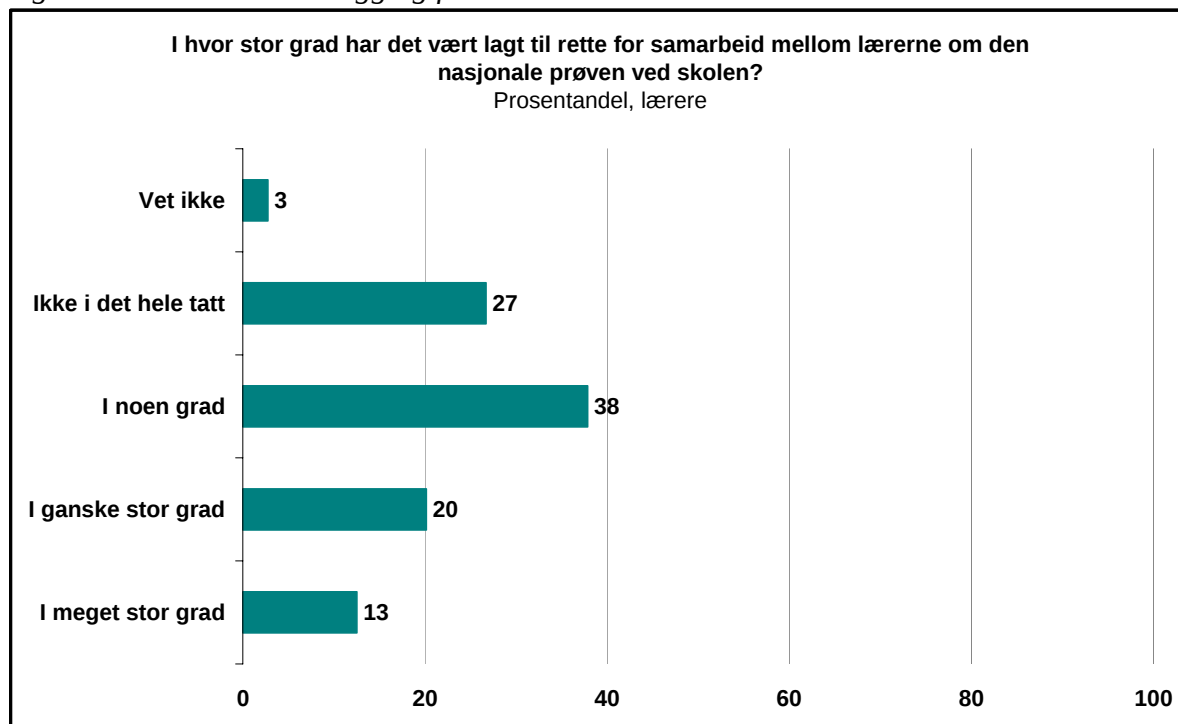
5.3 Hvordan arbeidet med prøvene har foregått.

For fire av prøvene har rektorene svart på om hver lærer har vurdert prøvene alene eller om det har vært utstrakt samarbeid mellom lærerne i vurderingen av prøvene. Lærerne har på sin side angitt i hvor stor grad det har vært lagt til rette for samarbeid mellom lærerne vedrørende den aktuelle nasjonale prøven.

Figur 24. Måter vurderingen er gjennomført ved skolene. Andel rektorer.

Om lag 2 av 3 rektorer oppgir at hver enkelt lærer stort sett har vurdert prøvene alene, mens om lag 1 av 3 rektorer oppgir at det har vært utstrakt samarbeid mellom lærerne i vurderingen. Det er ikke store forskjeller avhengig av de ulike prøvene her. Tendensen i materialet er at samarbeidet har vært størst om skriveprøven og minst om prøven i lesing. Det kan være en naturlig forklaring at behovet for sensorfelleskap er størst i skrijving, og at prøven i lesing ikke i like stor grad inviterer til samarbeid i vurderingen. Det har vært mindre samarbeid mellom lærerne på de minste skolene enn på de mellomstore og store. Videre virker samarbeidet på videregående skoler noe mindre enn i grunnskolen. Når flertallet av rektorene oppgir at lærerne *stort sett* har vurdert prøvene alene, betyr ikke det nødvendigvis at samarbeid om prøvene har vært fraværende. 1 av 3 lærere oppgir selv at det har vært lagt til rette for samarbeid i meget/ganske stor grad ved skolen (samarbeidet gjelder generelt, ikke bare for vurderingen av prøvene). En nesten like stor andel lærere (27%) sier derimot at det ikke har vært lagt til rette for samarbeid i det hele tatt. Det er lite som skiller lærernes oppfatninger her avhengig av hvilken nasjonal prøve det har vært snakk om. Det virker som om de minste skolene i mindre grad enn andre har tilrettelagt for samarbeid. Svarene fra i år avviker lite fra svarene fra i fjor på spørsmålet om samarbeid.

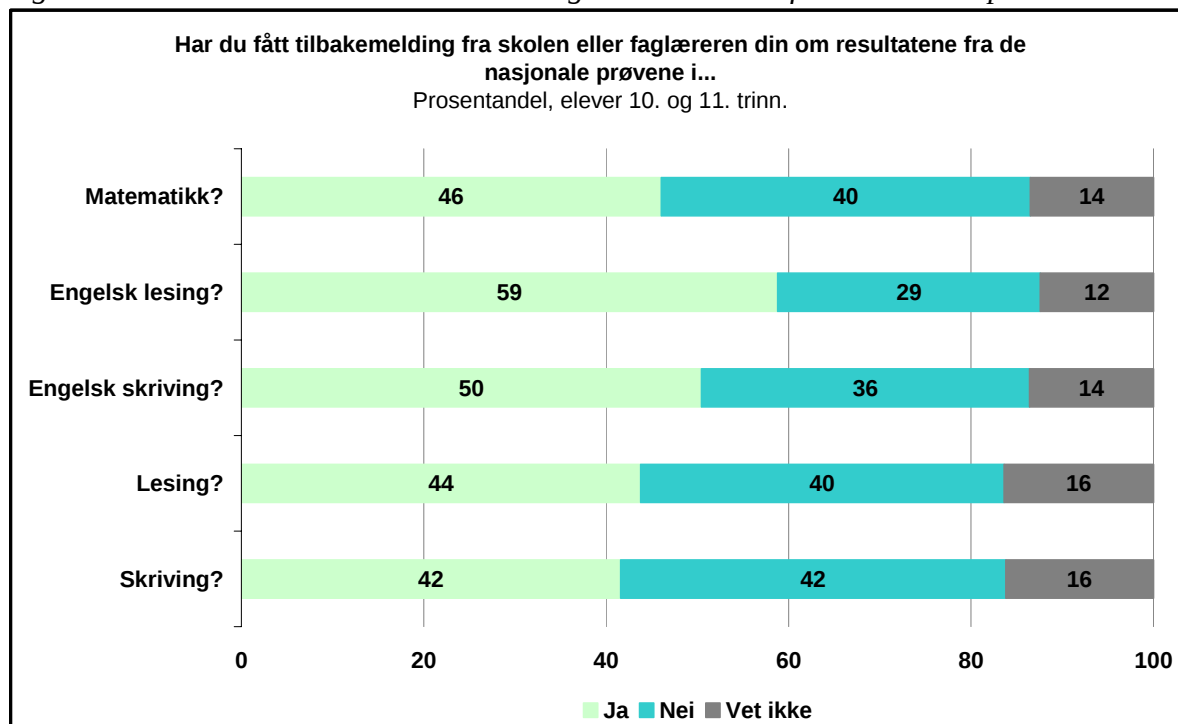
Figur 25. Grad av tilrettelegging for samarbeid mellom lærerne. Andel lærere.

5.4 Tilbakemeldingen til elevene

I denne rapporten har vi valgt å se på tilbakemeldingen til elevene som en del av gjennomføringen av de nasjonale prøvene ved skolene. I undersøkelsen har elevene på 10. og 11. trinn svart på om de har fått tilbakemelding i de enkelte fagene, på hvilke måter, og om foreldrene har blitt informert om resultatene.

Elevene ble bedt om å bare registrere svar for hver prøve han/hun hadde besvart. Graden av tilbakemelding varierer noe avhengig av prøve. Tilbakemeldingen har vært størst for prøvene i engelsk, og da særlig for skriveprøven (59% har fått tilbakemelding). Tilbakemeldingen har vært minst for nasjonal prøve i skriving (42% har fått tilbakemelding). Jenter og gutter har stort sett fått den samme grad av tilbakemelding etter prøvene. Unntaket er for prøvene i engelsk skriving hvor flere jenter enn gutter sier de har fått tilbakemelding (61% mot 56%). Tilbakemeldingen avhenger av trinn. For samtlige av prøvene har større andeler av elevene på 10. enn på 11. trinn fått tilbakemelding. Forskjellen mellom trinnene er særlig stor for prøvene i matematikk og skriving.

Figur 26. Andelen elever med tilbakemelding om resultatene for den enkelte prøve.

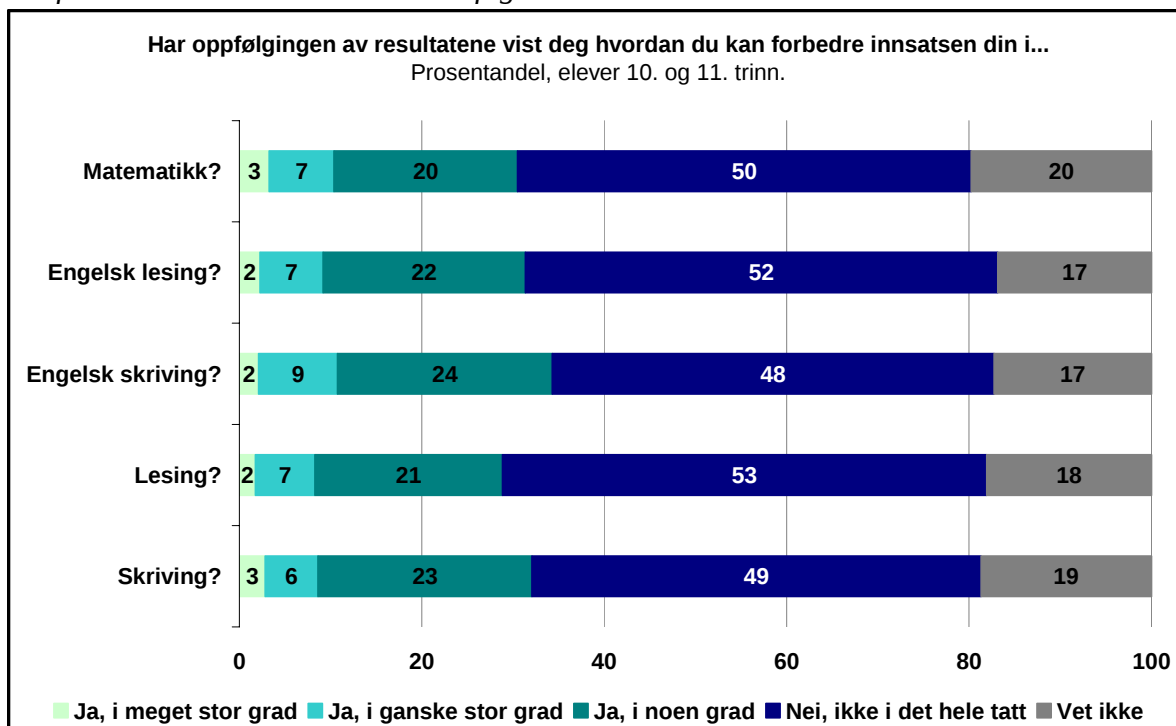

Når det gjelder formen på tilbakemeldingen har utdeling av resultatene i elevgruppa/klassen har vært vanligst. 48% av elevene sier at denne formen for tilbakemelding ble benyttet. Utdeling i klassen har vært vanligere på videregående enn på 10.trinn. Jo større skole, desto mer vanlig har det vært med utdeling av resultatene. 30% av elevene sier i tillegg at de har fått tilbakemelding gjennom en vurdering sammen med læreren (flere svar var mulig her). Vurdering sammen med læreren har vært vanligst på 10. trinn. Skolestørrelse skiller lite på dette punktet.

44% av elevene sier at foreldrene ikke har blitt informert om resultatet. 39% sier at de har informert om det selv og 6% sier at skolen har informert om det. Her er det kun små forskjeller mellom kjønnene og avhengig av skolestørrelse. Men foreldre til elever på videregående er i mindre grad informert om elevens resultater enn foreldre med elever på 10. trinn.

Vi stilte videre spørsmål til eleven om utbyttet av oppfølgingen av resultatene. Også her har elevene svart for hver prøve hvor de har fått oppfølging. Jevnt over sier halvparten av elevene at oppfølgingen ikke har vist dem hvordan de kan forbedre resultatene sine i faget i det hele tatt. Selv om forskjellene mellom prøvene er relativt små, har elevene fått minst utbytte av oppfølgingen i leseprøvene og mest i skriveprøvene. Elever på 11. trinn har fått mindre utbytte av oppfølgingen enn elever på 10. trinn. Ellers varierer utbyttet av oppfølgingen med formen på tilbakemeldingen. De som har fått tilbakemelding gjennom en vurdering sammen med læreren sier i større grad enn andre at oppfølgingen av resultatene har vist dem hvordan de kan forbedre innsatsen. Utdeling av resultatene i klassen/gruppa har ingen innvirkning på utbyttet av tilbakemeldingen/oppfølgingen.

Figur 27. Andelen elever som mener oppfølgingen av resultatene har vist dem hvordan de kan forbedre innsatsen sin i de ulike fagene.

5.5 Delkonklusjon

Skolene har forholdt seg til retningslinjene som er gitt til gjennomføringen av de nasjonale prøvene, men har ikke nødvendigvis fulgt dem til punkt og prikke. Størst avvik mellom retningslinjer og praksis har det nok vært når det gjelder tidsbruken. Her sier til sammen 44% av rektorene og 35% av lærerne at retningslinjene bare i noen grad eller ikke i det hele tatt er fulgt. Dersom det er slik at praktiske forhold gjør det vanskelig å følge retningslinjene som er gitt til gjennomføringen bør dette tas i betraktning i en eventuell revisjon av retningslinjene. Det er mulig å studere de åpne besvarelsene i undersøkelsen nærmere med tanke på nettopp dette, noe tidsrammen for denne rapporten ikke tillater.

Når det gjelder forskriften rundt fritak fra de nasjonale prøver, blir det et spørsmål om i hvilken grad man skal ta hensyn til mindretallet på 28% som mener forskriftene ikke har vært tilstrekkelige til å få innarbeidet rutiner ved skolen.

De aller fleste elevene med fravær på prøvedagen har kunnet gjennomføre prøven ved en senere anledning. I de fleste skolen har ordningen vært obligatorisk, men i 43% av skolene har gjenopptak enten vært frivillig, det har vært varierende ordninger, eller det har ikke vært noen ordning for gjenopptak i det hele tatt. Praksisen i forhold til fravær varierer med andre ord nokså mye. Håndtering av fravær bør nok tas spesielt opp ved senere gjennomføringer, dersom målet er mest mulig lik praksis blant skolene i landet.

Normalen er at det ikke har vært noe utstrakt samarbeid mellom lærerne i vurderingen av prøvene. Om lag like store andeler blant lærerne sier de har samarbeidet mye som lite om de nasjonale prøvene. Mindre samarbeid på de minste skolene kan skyldes at det her er flere

lærere som er alene om gjennomføringen av den enkelte prøve. Derfor er det naturlig at graden av samarbeid varierer med skolestørrelse.

Når det gjelder elevenes utbytte av prøvene er tilbakemelding om resultatene viktig. Store andeler av elevene sier at de ikke har fått noen tilbakemelding på resultatene fra de nasjonale prøvene, verken fra skolen eller faglæreren. I skriving, lesing og matematikk gjelder dette rundt 40% av elevene. Utdeling av resultatene i klasserommet har ingen innvirkning på elevens utbytte av oppfølgingen. Det har derimot tilbakemelding i form av vurdering sammen med læreren. Under 1 av 3 elever har hatt vurdering av resultatene sammen med læreren, nær halvparten har fått tilbakemelding i form av utdeling i klassen. For elevenes del må graden av tilbakemelding styrkes og eventuelt formen på tilbakemeldingen endres, dersom det er et mål at de nasjonale prøvene skal kunne vise elevene hvordan de kan bli bedre i faget.

Kapittel 6 - Rektorer og lærere om bruken av resultatene i pedagogisk arbeid.

Dette kapittelet vil behandle problemstillingen *Hvilken innvirkning har de nasjonale prøvene på skolens pedagogiske arbeid?* Her tenker vi på om rektorene og lærerne mener prøvene er egnet til å vise hva som bør styrkes hos den enkelte elev og i elevgruppa, om prøvene gir ny informasjon om elevenes kunnskapsnivå og om prøvene vil komme til å påvirke skolens pedagogiske praksis og lærernes fagdidaktiske tenkning.

6.1 Informasjon om elevenes styrker og svakheter

Tidligere har vi sett at lærerne (og elevene selv) bare i noen grad mener prøvene er egnet til å vise hva elevene kan i fagene. Disse funnene styrkes i svarene på spørsmålene om den pedagogiske informasjonen prøvene gir om den enkelte og om elevgruppa. Samtidig nyanseres bildet noe. Godt over halvparten av lærerne og rektorene mener riktignok at prøvene bare i noen grad gir informasjon om hva som bør styrkes i opplæringen. Men store mindretall innenfor begge grupper mener prøvene har vært godt egnet på disse punktene. Lærerne og rektorene er nokså samstemmige i deres syn på de nasjonale prøvene når det gjelder informasjon rundt styrkingen i opplæringen av den enkelte elev. Når det gjelder prøvenes informasjon om hva som bør styrkes i opplæringen av *elevgruppa* er rektorer mer positive til prøvene enn lærerne, med klart større andeler som svarer 'meget/ganske stor grad'.

Tabell 5. I hvor stor grad prøvene gir informasjon om hva som bør styrkes i opplæringen. Andelen rektorer og lærere.

I hvor stor grad mener du de nasjonale prøvene...		REKTORER	LÆRERE
...gir informasjon om	I meget stor grad	3	3
hva som bør styrkes i	I ganske stor grad	31	27
opplæringen av den	I noen grad	54	54
enkelte elev	Ingen grad	9	14
	Vet ikke	2	3
		100	100
...gir informasjon om	I meget stor grad	3	2
hva som bør styrkes i	I ganske stor grad	33	24
opplæringen av	I noen grad	54	55
elevgruppa	Ingen grad	8	15
	Vet ikke	2	4
		100	100

Vurderingen av prøvene på disse punktene ligger omtrent på samme nivå som i undersøkelsen i 2004. Blant de ulike faglærerne virker de som har gjennomført prøvene i lesing og engelsk lesing minst positive til prøvenes egnethet til å gi nyttig informasjon i forbindelse med opplæringen. Denne forskjellen mellom fagene er størst når det gjelder opplæringen av den enkelte elev. Jo lavere trinn prøvene er gjennomført på, desto mer positive er lærerne til den informasjonen prøven gir om den enkelte elev. Den samme sammenhengen mellom trinnene finner vi for styrking i opplæringen av elevgruppa. Hos

rektorene er det de på grunnskoler, lavere trinn (1.-7.trinn) som skiller seg mest positivt ut når det gjelder utbytte av prøvene i forhold til styrking av opplæringen.

Uklart hvordan resultatene kan videreføres i arbeidet med den enkelte elev. Burde vært konkrete eksempler på tolkning av resultatene og oppgaver til å jobbe videre med.
- Lærer, kvinne 1.-10. trinn

6.2 Om prøvene gir ny informasjon om elevenes kunnskapsnivå

Lærerne og rektorene er stort sett enige om at prøvene ikke gir informasjon om elevene som de ikke visste på forhånd. Det er naturlig at lærerne, som står elevene nærmest, i enda større grad enn rektorene mener dette. 49% av lærerne og 40% av rektorene svarer 'ingen grad' på spørsmålet, og mener altså at prøvene ikke tilfører skolen noen ny informasjon om elevenes kunnskapsnivå. 5-6% av rektorene og lærerne sier prøvene i meget/ganske stor grad ga dem informasjon om eleven som de ikke viste fra før. Det er antakelig en sammenheng her mellom manglende utnyttelse av resultatene i skolen (liten oppfølging av prøvene) og svarene på dette spørsmålet. Likevel innrømmer mange rektorer og lærere at prøvene har fått fram ny informasjon om elevene, om enn bare i noen grad. Blant prøvene er det engelsk lesing som skiller seg ut, med flest lærere som mener prøven ikke ga dem noe ny informasjon om eleven. Rektorer på videregående skoler mener i større grad enn rektorer i grunnskolen at prøvene ga informasjon om elevene som de ikke viste på forhånd.

Tabell 6. I hvor stor grad prøvene gir ny informasjon om elevene. Andelen rektorer og lærere.

I hvor stor grad mener du de nasjonale prøvene...			
		REKTORER	LÆRERE
...gir informasjon om	I meget stor grad	1	0
elevene som dere	I ganske stor grad	5	5
ikke visste på forhånd	I noen grad	50	43
	Ingen grad	40	49
	Vet ikke	3	3
		100	100

"Oppgavene var i for seg greie, men denne prøven ga ikke flere svar om elevens kompetanse enn det vi allerede hadde fra før. Unødvendig."
- Lærer, mann, 8. – 10. trinn

6.3 Prøvenes påvirkning av pedagogisk praksis og fagdidaktikk

Vi har tidligere vært innom hvordan innføringen av de nasjonale prøvene vil kunne påvirke skolens pedagogiske praksis, dersom skolen bruker erfaringene fra de første gjennomføringene til å forberede elevene på prøvene og oppgaveformen i neste omgang. Lærerne og rektorene innrømmer at prøvene vil påvirke den pedagogiske praksisen, men bare i noen grad. Relativt store mindretall, på 30% av rektorene og 19% av lærerne, mener likevel de nasjonale prøvene vil påvirke praksisen i meget/ganske stor grad. For lærerne skiller prøvene i matematikk seg ut med færre enn i de andre fagene som tror skolen vil påvirkes til å endre pedagogisk praksis. Det er også færre av lærerne på 11. trinn enn på de øvrige trinnene som mener praksisen vil påvirkes av de nasjonale prøvene. Her er det sammenfall med rektorbesvarelsene, hvor rektorer på videregående i mindre grad enn i

grunnskolen tror de nasjonale prøvene vil påvirke skolens pedagogiske praksis. Både for rektorer og lærere er det størst andeler på de mindre skolene som mener prøvene vil påvirke praksisen.

Tabell 7. I hvor stor grad de nasjonale prøvene vil påvirke skolens pedagogiske praksis. Andelen rektorer og lærere.

I hvor stor grad mener du de nasjonale prøvene...		REKTORER	LÆRERE
...vil påvirke skolens pedagogiske praksis	I meget stor grad	4	2
	I ganske stor grad	26	17
	I noen grad	55	50
	Ingen grad	11	23
	Vet ikke	4	8
		100	100

Lærerne ble i tillegg spurt om den nasjonale prøven ville påvirke deres fagdidaktiske tenkning. Fordelingen på spørsmålet er omtrent den samme som fordelingen på spørsmålet om endring av skolens pedagogiske praksis. Ca 1 av 5 lærere oppgir at den nasjonale prøven ikke vil påvirke deres fagdidaktiske tenkning i det hele tatt, mens en om lag like stor andel oppgir at prøven vil påvirke tenkningen i meget/ganske stor grad. Flertallet mener at prøvene vil påvirke dem, men bare i noen grad. For de lærerne som sier de vil bli påvirket, er det ingen av prøvene som skiller seg spesielt ut. Men her er det stor forskjell mellom lærerne på de ulike trinnene. Lærere på 4. og 7. trinn vil i større grad la den nasjonale prøven påvirke deres fagdidaktiske tenkning enn lærere på 10. og 11. trinn. Lærere på mindre skoler er også mer tilbøyelige til å la seg påvirke enn lærere på større skoler i denne sammenheng.

Tabell 8. I hvor stor grad prøvene vil påvirke lærernes fagdidaktiske tenkning. Andel lærere.

I hvor stor grad vil den nasjonale prøven påvirke din fagdidaktiske tenkning?		LÆRERE
I meget stor grad		3
I ganske stor grad		16
I noen grad		55
Ikke i det hele tatt		21
Vet ikke		5
		100

Oppgavene var "morsomme". Elevene fikk prøve seg på å bruke kunnskapene de har på utypiske oppgavetyper". (Utypiske i forhold til lærebøker). Oppg. ga inspirasjon til meg som lærer til å bruke mer varierte oppgaver i undervisningen.
 - Lærer, kvinne 8.-10. trinn

6.4 Delkonklusjon

Flertallet av lærere og rektorer mener prøvene i liten grad gir informasjon om hva som bør styrkes i opplæringen, enten det gjelder den enkelte elev eller elevgruppa. Samtidig er store mindretall av rektorer og lærere av en annen oppfatning, og mener de nasjonale prøvene er godt egnet her. Særlig rektorene er positive til prøvene når det gjelder styrking av opplæringen i elevgruppa. Oppfatningene er altså til en viss grad delt når det gjelder nytten av de nasjonale prøvene i forhold til styrkingen av opplæringen. Lærere på 4. og 7. trinn er mest positive sammen med rektorene på grunnskolene med lavere trinn.

Rektorer og lærere er likevel samstemte i at prøvene ikke tilfører skolene ny kunnskap om elevene. Blant de rektorer og lærere som tross alt sier prøvene 'i noen grad' tilfører ny informasjon om elevene, er det flest rektorer på videregående. Rektorene, og kanskje særlig lærerne, kjenner elevene sine godt fra før, og det skal antakelig mye til før de nasjonale prøvene kan få fram ting om eleven som skolene ikke var klar over tidligere. Hvis vi i tillegg ser dette i sammenheng med resultatene om at prøvene er lite egnet til å få fram bredden i elevenes fagkunnskaper, og at oppfølgingen av prøvene ved skolene har vært liten, er ikke dette funnet overraskende.

Flertallet av lærere og rektorer mener prøvene i liten grad vil komme til å påvirke skolens pedagogiske praksis. Men også her er oppfatningene delte. Særlig lærerne i matematikk er skeptiske til dette, og lærere og rektorer i videregående skole har mindre tro på prøvenes innvirkning på pedagogisk praksis enn andre. Lærerne vil nok til en viss grad la sin fagdidaktiske tenkning bli påvirket av de nasjonale prøvene. Dette gjelder mest på mindre skoler og for lærere på de lavere trinn.

Oppsummert vil nok de nasjonale prøvene føre med seg noe endring i pedagogisk praksis i skolen. Skolenorge er ikke upåvirket av innføringen av de nasjonale prøvene i så måte. Men prøvenes påvirkning av pedagogisk praksis i skolen er foreløpig begrenset, og i forhold til å lære noe nytt om elevene virker de nasjonale prøvene nesten overflødige. I neste kapittel skal vi blant annet se nærmere på hvordan rektorene mener innføringen av de nasjonale prøvene allerede har endret praksis, og om det er i positiv eller negativ retning.

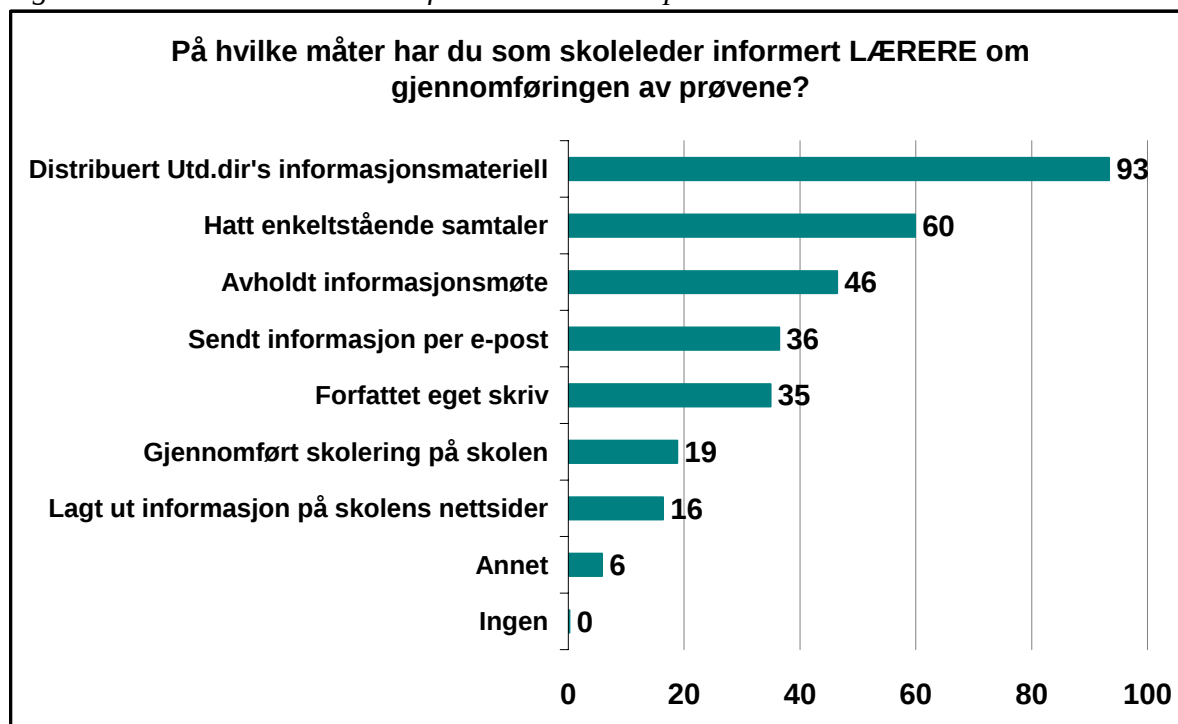
Kapittel 7 – Rektorene og lærerne for seg

I dette kapittelet går vi bort fra den komparative analysen og ser nærmere på de spørsmålene i undersøkelsen som ble stilt spesifikt til rektorene og lærerne for seg. For *rektorene* sin del dreier det seg om hvordan han/hun har informert lærere, foreldre og elever om de nasjonale prøvene, om skolen har felles rutiner for bruken av resultatene og om det tas hensyn til resultatene i fordelingen av ressurser til tilpasset opplæring. Videre har vi spurt om hvor stor innvirkning rektorene mener de nasjonale prøvene har hatt på ulike forhold ved skolen, og hvordan samarbeidet mellom skoleeier og skoleledelsen har fungert. For *lærerne* sin del dreier det seg om vurderingen av elevbesvarelsene; hvor mange besvarelser læreren har vurdert og hvor lang tid han/hun har brukt per besvarelse og på oppfølging av eleven. Vi har også spurt hvordan lærerne vurderer kvaliteten på vurderingsveilederen som fagmiljøene har utviklet for prøvene.

7.1 Hvordan rektorene har brakt informasjonen videre

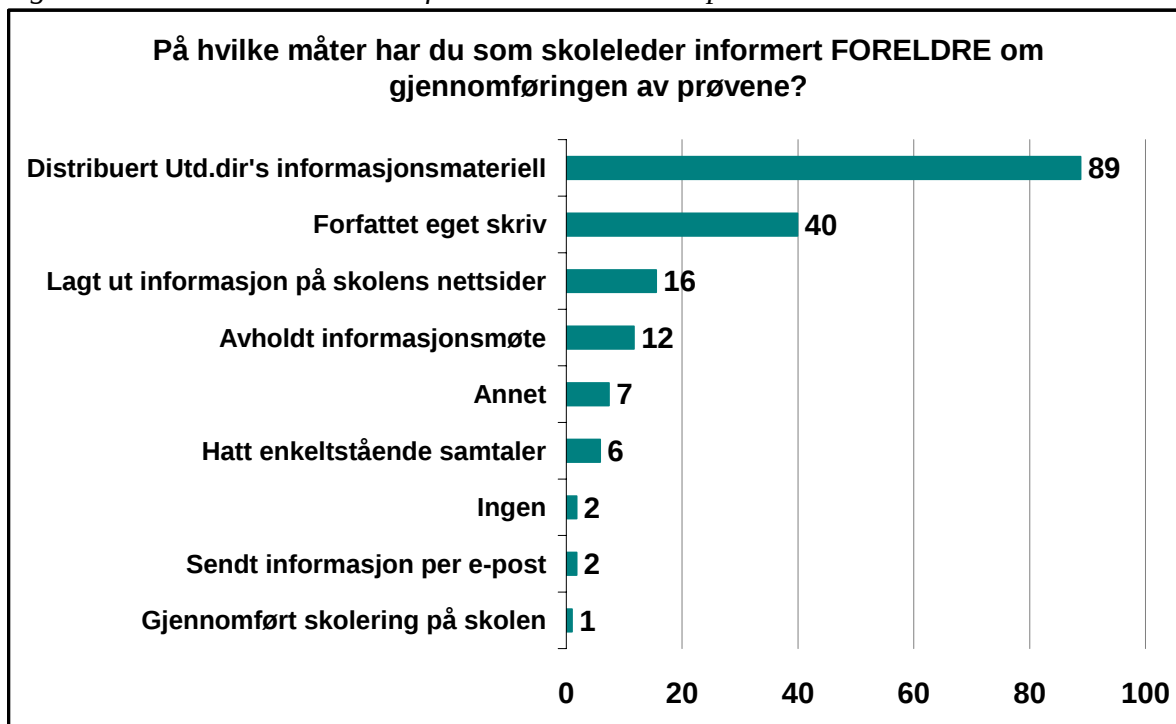
Rektorene har tatt oppgaven om å bringe informasjonen om de nasjonale prøvene videre alvorlig. Nær sagt alle rektorer har vært direkte involvert i informeringen, ikke bare av lærere, men også av foreldre og elever. Men måten de har informert disse gruppene på har naturlig nok variert.

Figur 27. Måter rektorene har informert LÆRERE på. Andel rektorer.

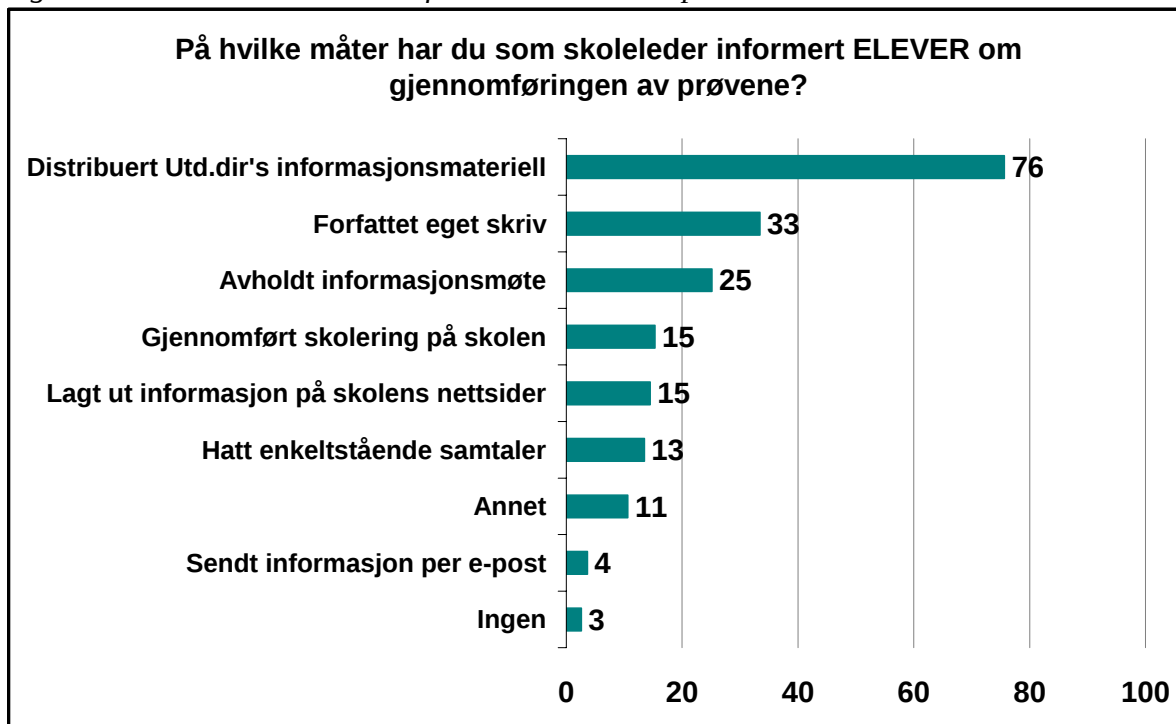
Over 9 av 10 rektorer har distribuert Utdanningsdirektoratets informasjonsmateriell videre til lærerne. Dette har vært den vanligste måten å informere også foreldre og elever om prøvene, men distribusjonen av materialet har blitt kombinert med ulike kanaler avhengig av gruppe. I forhold til lærerne har det også vært vanlig at rektorene har hatt enkeltstående samtaler, og mange rektorer har avholdt informasjonsmøte for lærerne.

Figur 28. Måter rektorene har informert FORELDRE på. Andel rektorer.

Nær 9 av 10 rektorer har distribuert Utdanningsdirektoratets informasjonsmateriell til foreldrene for å informere om de nasjonale prøvene. I tillegg har mange rektorer forfattet et eget skriv til foreldrene. Det har vært mindre vanlig å legge ut informasjon på skolens nettsider eller avholde informasjonsmøter for å informere foreldrene.

Figur 29. Måter rektorene har informert ELEVERE på. Andel rektorer.

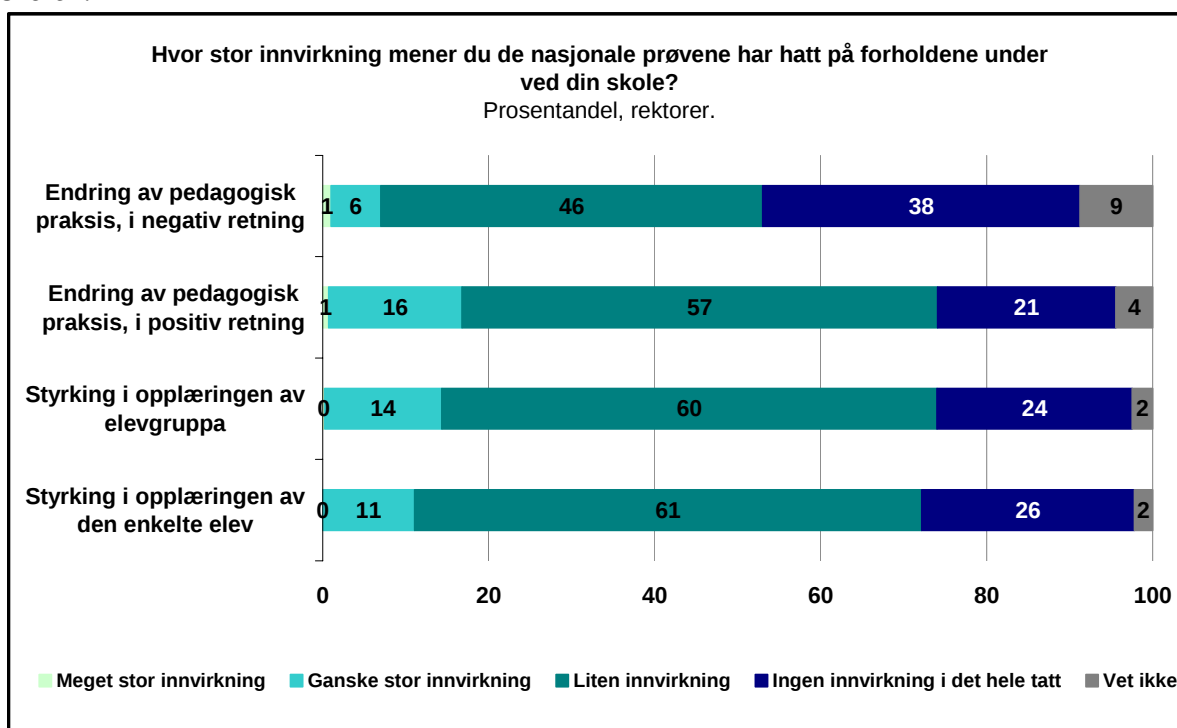

For elevenes del har distribusjon av Utdanningsdirektoratets informasjonsmateriell blitt kombinert med egne skriv og avholdning av informasjonsmøter fra rektorenes side. Vi må anta at lærerne har spilt en viktig rolle i informeringen av elevene, og noe av lærernes innsats kan skjule seg bak de 15% rektorene som oppgir at det er gjennomført skoling på skolen for å informere elevene.

7.2 Hvordan rektorene mener de nasjonale prøvene har innvirket på ulike forhold ved skolen.

Gjennomgangen av resultatene i kapittel 6 ga oss et inntrykk av hvor egnet rektorene og lærerne mener de nasjonale prøvene er til å gi informasjon man kan benytte i styrkingen av opplæringen. Vi gjorde også rede for rektorene og lærernes oppfatning av hvordan innføringen av nasjonale prøver *kan* komme til å påvirke pedagogisk praksis ved skolen. Rektorene ble i tillegg spurt om hvor stor innvirkning de nasjonale prøvene allerede *har hatt* på disse forholdene ved skolen.

Figur 30. Hvordan rektorene mener de nasjonale prøvene har innvirket på ulike forhold ved skolen.

Hovedinntrykket er at de nasjonale prøvene har hatt liten eller ingen innvirkning på pedagogisk praksis og/eller styrking i opplæringen. Men der hvor det har skjedd en endring i pedagogisk praksis har det heller vært i positiv enn negativ retning. Henholdsvis 14% og 11% av rektorene sier de nasjonale prøvene har hatt ganske stor innvirkning vedrørende styrkingen av opplæringen - av elevgruppa og av den enkelte elev. Ser vi nærmere på dem som sier 'ingen innvirkning i det hele tatt' finner vi en sammenheng med skolestørrelsen. Jo større skole, desto større andeler rektorer som mener de nasjonale prøvene ikke har hatt noen innvirkning i det hele tatt – verken i styrkingen av opplæringen for eleven eller elevgruppa. Rektorene på de største skolene skiller seg også ut når det gjelder endring av pedagogisk praksis, med størst andeler som svarer 'ingen innvirkning i det hele tatt' – uansett om det er

snakk om positiv eller negativ retning. De samme forskjellene finner vi igjen når vi ser på skoletype. Rektorer på videregående skoler innrømmer i enda mindre grad enn rektorer i grunnskolen (spesielt skoler med 1.-7. trinn) at prøvene har virket inn på opplæringen eller endret pedagogisk praksis. Ser vi disse resultatene samlet, kan vi si at rundt 8 av 10 rektorer ikke ser noen særlige konsekvenser av de nasjonale prøvene når det gjelder endring av pedagogisk praksis eller styrking av opplæringen i skolen.

7.3 Felles rutiner og tilpasset opplæring

Rektorene fikk spørsmål om skolen har lagt opp til felles rutiner for bruken av resultatene for de nasjonale prøvene. I tråd med prøvenes øvrige innvirkning i skolen, svarer 78% av rektorene 'nei' på spørsmålet. Blant de 22% som svarer 'ja', er det tilsynelatende flest på mellomstore skoler (100-499 elever) og grunnskoler med lavere trinn (1.-7. trinn). Blant de som svarer 'nei', er det flest rektorer på videregående skole.

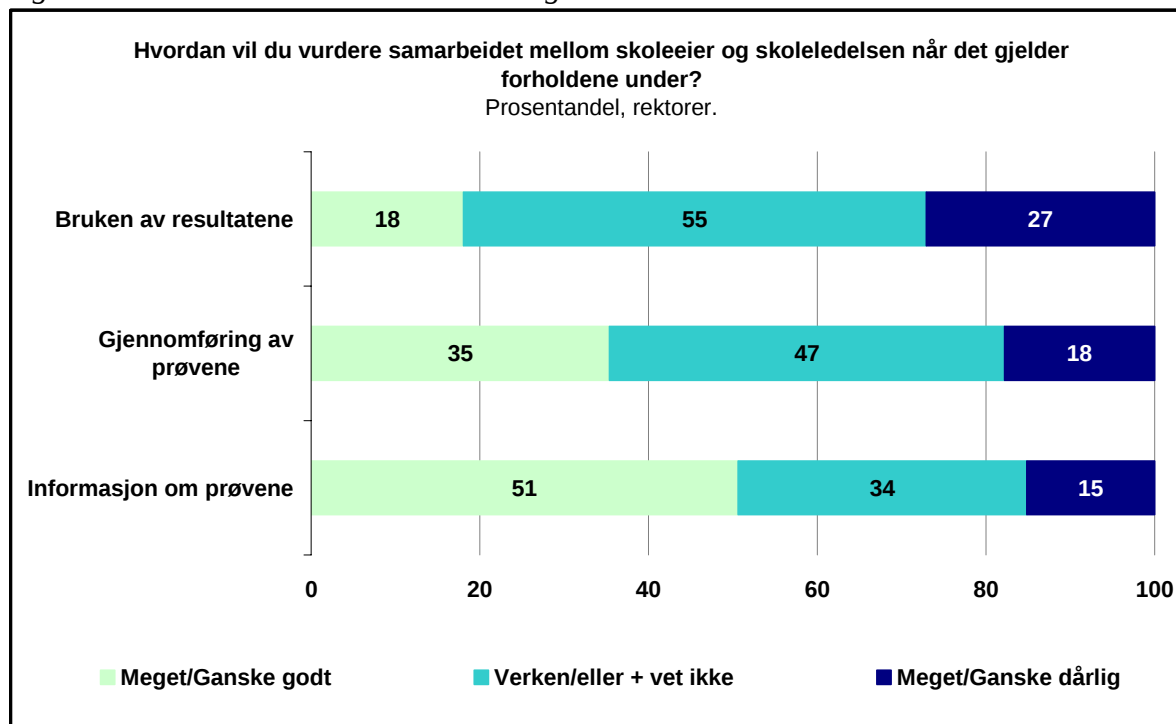
3 av 4 rektorer har i liten grad (23%) eller ikke i det hele tatt (54%) tatt hensyn til resultatene fra de nasjonale prøvene i fordeling av ressurser til tilpasset opplæring. Jo større skole, desto mindre hensyn har rektorene tatt til prøveresultatene i denne sammenheng. Rektorer på videregående skole trekker også opp snittet her blant de som ikke har tatt hensyn til prøveresultatene i fordelingen av ressurser til tilpasset opplæring, spesielt sammenliknet med de minste grunnskolene.

7.4 Samarbeidet mellom skoleeier og skoleledelsen

Rektorene i undersøkelsen ble spurt om hvordan samarbeidet med skoleeier har vært i forbindelse med de nasjonale prøvene. Tre forhold rundt dette samarbeidet ble kartlagt; samarbeidet om informasjon om prøvene, om gjennomføring av prøvene og om bruken av resultatene.

Samarbeidet har fungert best mellom skoleeier og skoleledelse når det gjelder informasjon om prøvene. 51% av rektorene mener samarbeidet rundt informasjonen har fungert godt. Samtidig er dette kanskje det mest relevante punktet for samarbeid mellom de to instansene, noe som vises i en mindre andel 'verken/eller' her. Det ser ut til å være en sammenheng mellom skolestørrelse og hva man svarer her. De minste skolene har mindre andeler som sier samarbeidet rundt informasjon om prøvene fungerte godt, og større andeler som sier det verken fungerte godt eller dårlig.

Figur 31. Samarbeidet mellom skoleeier og skoleledelsen. Andel rektorer.

For gjennomføring av prøvene sier nesten halvparten av rektorene at samarbeidet verken har vært godt eller dårlig. Dette kan kanskje tyde på at det for mange skoler ikke har vært særlig samarbeid mellom skoleeier og skoleledelse på dette punktet i det hele tatt. Det samme gjelder for øvrig for bruken av resultatene, hvor 55% av rektorene sier 'verken eller'. Hvis vi ser på andelen som sier samarbeidet har fungert godt her, finner vi forskjeller avhengig av skolestørrelse. Rektorer på store skoler sier i større grad enn de på små skoler at samarbeidet om gjennomføringen av prøvene har vært godt. Vi finner ikke de samme forskjellene avhengig av skolestørrelse når det gjelder samarbeid om bruken av resultatene. På dette punktet legger vi merke til et relativt stort mindretall på 27% som sier samarbeidet med skoleeierne har vært dårlig, men det er ingen som skiller seg vesentlig ut her avhengig av kjønn, trinn eller skolestørrelse.

7.5 Delkonklusjon rektorer

Rektorene har stort sett distribuert Utdanningsdirektoratets informasjonsmateriell videre til både lærere, elever og foreldre. Dette materialet er brukt i kombinasjon med andre informasjonskanaler, som varierer avhengig av hvilken gruppe vi ser på. For lærere har det vært vanligst med samtaler og informasjonsmøter, for elever har det vært vanligst med et eget skriv og informasjonsmøter og for foreldre har det vært vanligst med et eget skriv. Det kan virke som om videresending av Utdanningsdirektoratets materiell skygger noe for bruken av andre informasjonskanaler.

Rektorene sier at innføringen av nasjonale prøver har hatt liten eller ingen innvirkning på pedagogisk praksis eller på opplæringen av elevene og elevgruppene. Dette må ses i lys av at nasjonale prøver fortsatt er en ny ordning som ikke har fått lang tid til å virke. Dersom skolene i for stor grad justerer sin undervisning for å skåre godt på de nasjonale prøvene, vil det være uheldig med tanke på prøvenes formål. En for stor tilpasning av undervisningen til

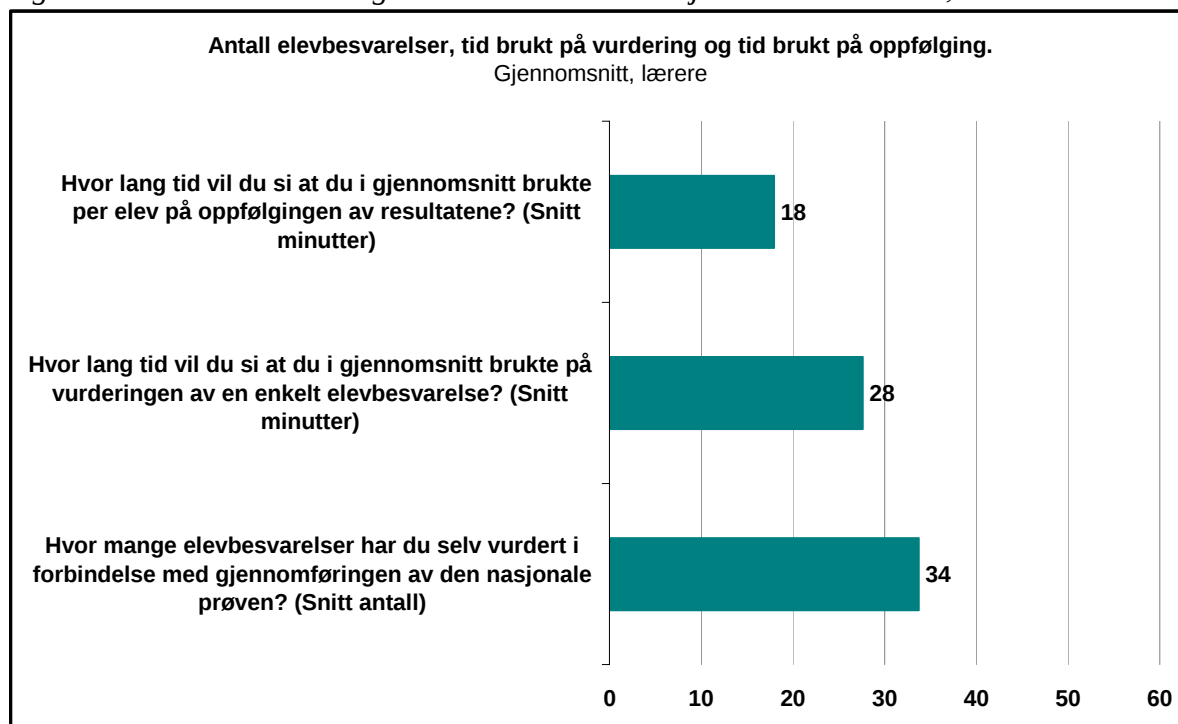
de nasjonale prøvene vil over tid svekke prøvenes forklaringskraft i målingen av elevenes ferdigheter. Vi har tidligere vist at lærerne og elevene mener prøvene til dels spør om andre ting enn det elevene har lært i faget og på andre måter enn det de har vært vant med fra før. Men fordi de nasjonale prøvene er laget for å måle elevenes grunnleggende ferdigheter er det ikke dermed sagt at innholdet eller formen på prøvene bør justeres vesentlig. I tillegg er det mulig den nåværende prøveformen for de nasjonale prøvene vil ligge nærmere opp til den nye skolereformen, og at avviket mellom prøveformen i nasjonale prøver og andre prøver i skolen vil bli mindre over tid.

Det er vanskelig å lese ut av resultatene hvor nært samarbeidet har vært mellom skoleeier og skoleledelse rundt de nasjonale prøvene. Resultatene tyder på at samarbeidet har vært størst og fungert best når det gjelder informasjon rundt prøvene, dernest gjennomføringen og til sist bruken av resultatene. Det har tilsynelatende ligget størst potensial for konflikt mellom skoleeier og skoleledelse når det gjelder bruken av resultatene.

7.5 Lærernes vurdering av elevbesvarelsene

Lærerne ble stilt egne spørsmål om hvor mange elevbesvarelser de har vurdert, hvor lang tid de brukte per elevbesvarelse og hvor lang tid de brukte per elev på oppfølgingen av resultatene. I gjengivelsen av resultatene i figuren nedenfor er de som ikke har vurdert noen besvarelser eller hatt oppfølging av elever tatt ut. Tallene gjelder med andre ord blant de som har vurdert en eller flere besvarelser og har brukt mer enn '0' minutter på oppfølging med elevene.

Figur 32. Lærernes vurdering av elevbesvarelsene. Gjennomsnittsverdier, lærere.

5% av lærerne som har hatt ansvaret for gjennomføringen av prøvene svarer at de ikke har vurdert noen elevbesvarelser selv. Disse er altså tatt ut av gjennomsnittsberegningen. I

gjennomsnitt har hver enkelt lærer vurdert 34 elevbesvarelser, men det er stor spredning i svarene her. Noen lærere har vurdert opp mot 100 elevbesvarelser, andre under 10. 10% av lærerne sier de har vurdert 75 besvarelser eller flere, men flest lærere svarer at de har vurdert 20 elevbesvarelser (modus). Fagene skiller her. Lærerne i skriving og lesing har vurdert henholdsvis 39 og 35 besvarelser i snitt. Dette er flere enn lærerne i engelsk skriving, som har vurdert 28 prøver i snitt, og lærerne i matematikk, som har vurdert 26 prøver i snitt. Lærere på 4. trinn ligger omtrent på snittet, lærere på 7. trinn og 10. trinn ligger over snittet (ca 40 prøver i snitt), mens lærere på 11. trinn trekker ned snittet i antall elevbesvarelser som er vurdert (ca 25 i snitt).

Gjennomsnittlig tidsbruk i vurderingen av besvarelsene for de nasjonale prøvene er 28 minutter. Det vanligste svaret er 20 minutter (modus), men 21% av lærerne har brukt en halv time eller mer per elevbesvarelse. Prøvene i skriving har tatt lengst tid å vurdere, enten det har vært den generelle skriveprøven eller engelsk skriving. Lærerne har brukt 32-33 minutter i snitt i vurderingen av skriveprøvene, mens prøvene i matematikk har gått raskest å vurdere med 25 minutter i snitt per besvarelse. For prøven i lesing er snittiden på 26 minutter. Lærere på 4. trinn skiller seg ikke vesentlig ut når det gjelder tidsbruken, heller ikke lærere på 10. trinn. Men lærere på 7. trinn har brukt lengre tid enn andre i vurderingen av prøvene (33 minutter i snitt), og lærere på 11. trinn har brukt kortere tid enn andre på vurderingen (23 minutter i snitt).

24% av lærerne sier at de ikke har brukt noe tid i det hele tatt på oppfølgingen av resultatene sammen med eleven. Minst oppfølging har det tilsynelatende vært blant lærerne i matematikk, og mest blant lærere i lesing, men her blir tallgrunnlaget for lite til at vi kan si noe sikkert. Som vi tidligere har sett, har den vanligste formen for tilbakemelding vært utdeling av resultatene i klassen, og bare 30% av elevene sa de har fått tilbakemelding gjennom vurdering sammen med læreren. Det er mulig en del lærere også tenker på utdelingen som en form for oppfølging av resultatene og angir tiden de brukte på dette på spørsmålet. Dessuten virker lærernes oppfølging på 11. trinn (hvor vi også har elevsvar) mindre enn på de andre trinnene. Dette kan i så fall bidra til å forklare den tilsynelatende ulike oppfatningen av oppfølgingen mellom elevene på sin side (70% har ikke fått vurdering sammen med læreren) og lærerne på sin side (24% har ikke brukt noe tid på oppfølging av resultatene).

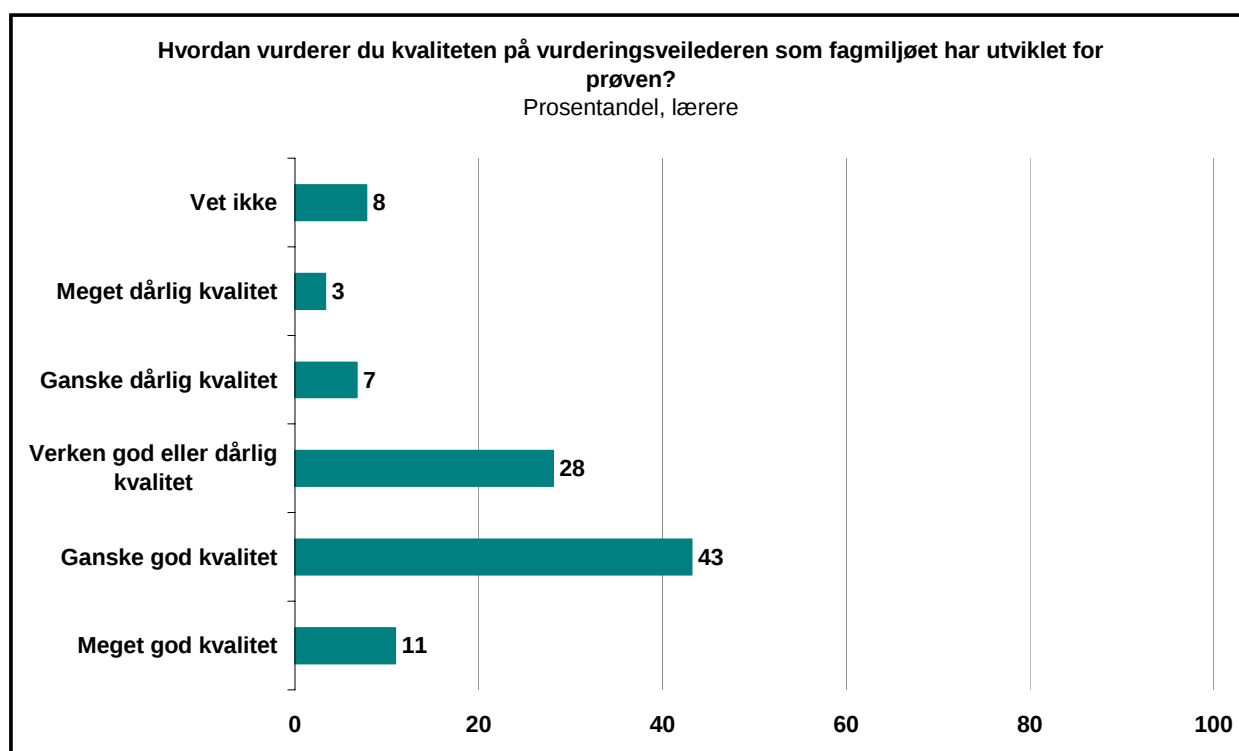
De 18 minuttene i snitt i oppfølging per elev er blant de lærerne som sier at de faktisk har brukt tid på oppfølging av resultatene med elevene. Det er forskjeller mellom kjønnene her. Flere kvinnelige lærere enn mannlige har hatt oppfølging av resultatene, og blant de lærerne som har hatt oppfølging, har kvinner brukt 19 minutter og menn brukt 15 minutter i snitt per elev. Tidsbruken i oppfølgingen varierer mellom 15 minutter i snitt for engelsk lesing, 18 minutter i snitt for lesing og matematikk og 21 minutter i snitt for prøven i skriving. Lærerne på de lavere trinnene har brukt lengre tid på oppfølgingen enn lærerne på de høyere trinnene; 23 minutter i snitt på 4. trinn, 27 minutter på 7. trinn, 14 minutter på 10. trinn og 10 minutter på 11. trinn.

7.6 Lærernes vurdering av vurderingsveilederen

Totalt 54% av lærerne mener vurderingsveilederne var av meget/ganske god kvalitet. Bare 10% mener vurderingsveilederne har hatt meget/ganske dårlig kvalitet. Matematikklærere er

mer fornøyde med kvaliteten på vurderingsveilederen (65% meget/ganske god) enn lærerne i engelsk skriving (41% meget/ganske god). Lærerne i lesing ligger omtrent på snittet (55% meget/ganske god), mens lærerne i skriving ligger litt under snittet med 45% meget/ganske god. På trinnene er det flere lærere på 4. enn på 7. trinn som mener vurderingsveilederne var meget/ganske gode, mens lærerne på 10. og 11. trinn ikke skiller seg særlig ut i deres vurdering her.

Figur 33. Lærernes vurdering av vurderingsveilederen som fagmiljøet har utviklet for prøven.

7.7 Delkonklusjon lærere

Ser vi de nasjonale prøvene under ett, uavhengig av trinn eller prøve, har lærerne vurdert 34 elevbesvarelser hver og brukt 28 minutter per prøve. Men antallet besvarelser som er vurdert og tidsbruken per prøve varierer nokså mye både mellom fagene og mellom trinnene. Legges gjennomsnittsberegninger til grunn, får vi en estimert total snittid per lærer på 15 timer, 20 minutter i *vurderingen* av de nasjonale prøvene. Da holdes altså tid brukt på skolering, gjennomføringen ellers og en eventuell oppfølging av elevene utenfor. Vi understreker også at dette er et estimat fra en utvalgsundersøkelse, og at det dermed må gis rom for feilmarginer. Vi kan si at i området mellom 15 og 16 timer ligger med 95% sannsynlighet det sanne resultatet for den gjennomsnittlige tidsbruk per lærer i arbeidet med vurderingen av de nasjonale prøvene.

Sammenliknet med svarene fra 2004 har hver lærer i snitt vurdert flere besvarelser (18 i snitt i 2004, mot 34 i 2005) og bruker kortere tid per prøve (35 minutter i snitt i 2004, mot 28 minutter i 2005). I 2004 viste resultatene at lærerne brukte mest tid på matematikk og minst

tid på lesing. I 2005 viser resultatene at lærerne har brukt mest tid på prøvene i skriving, som ikke var med ved forrige gjennomføring, og minst tid på prøvene i matematikk.

Et relativt stort mindretall på ca 1 av 4 lærere oppgir at de ikke har brukt noe tid på oppfølging av elevene etter de nasjonale prøvene. Men oppfølgingen har vært større på de lavere trinn enn de høyere og det er brukt lengst tid på oppfølgingen av skriveprøvene.

Lærerne vurderer kvaliteten på vurderingsveilederen som god, noe som styrker funnene under kapittelet om skolering. Best står det til med vurderingsveilederen i matematikk, mens det er minst andeler fornøyde når det gjelder engelsk skriving.

Kapittel 8 - Konklusjoner

Denne rapporten har dreid seg om hvordan rektorer, lærere og elever vurderer gjennomføringen av de nasjonale prøvene i 2005, og pekt på mulige områder til forbedring ved senere gjennomføringer.

I rapporten har vi dekket ulike tema som kan tenkes å ha relevans for vurderingen av de nasjonale prøvene: Informasjonen i forkant, selve prøvene, skoleringen, den praktiske gjennomføringen, bruken av resultatene og innvirkningen på skolens pedagogiske praksis. De ulike kapitlene i rapporten har gitt svar på de underliggende problemstillingene:

8.1 Hvordan vurderer rektorer, lærere og elever informasjonen i forkant av prøvene?

De *viktigste kanalene* for informasjon om de nasjonale prøvene fra Utdanningsdirektoratet varierer. For rektorene har det vært e-post, for lærerne har det vært skoleringen og for elevene har det vært læreren. Det er de skriftlige kanalene som dominerer når informasjonen om de nasjonale prøvene kommuniseres.

Informasjonen om de nasjonale prøvene kommer *for sent*. Et klart flertall av både rektorer og lærere mener dette. Tidspunktet for utsendelse av informasjonen om prøvene bør tas opp til vurdering på bakgrunn av disse funnene. *Omfanget* på informasjonen har vært for stor, særlig i følge rektorene. Det kan være verdt å undersøke nærmere med rektorene om hva slags informasjon disse synes er overflødig. Tilbakemeldinger fra rektorene viser at det bør være klarere retningslinjer for om det er direktoratet, fylkesmannen eller skolekontoret som bør distribuere informasjonen, for å unngå at den samme informasjonen kommer flere ganger.

Kombinasjonen av for sen og for mye informasjon, har ført til en god del misnøye blant lærere og rektorer. Når det gjelder kvaliteten på informasjonen er lærerne og rektorene nokså fornøyd på punktene om prøvenes formål og skoleringen. Det er litt større misnøye vedrørende kvaliteten på informasjonen rundt gjennomføringen av prøvene. Det kan være grunn til å ta informasjonen rundt gjennomføringen opp til revidering, og kanskje spesifikt med tanke på hvem den skal nå av rektorer, lærere eller elever.

8.2 Hvordan vurderer lærerne og elevene kvaliteten på prøvene?

Prøvene i matematikk har vært vanskeligst i følge elevene, dernest følger prøvene i engelsk. Prøvene i skriving og lesing har vært enklest. De fleste lærere mener at prøvene verken har vært enkle eller vanskelige. De vanskeligste prøvene for elevene, prøvene i matematikk, er samtidig de som lærerne mener best reflekterer læreplanen i faget. Både lærernes og elevenes besvarelser tyder på at prøvenes vanskelighetsgrad stort sett har vært passe.

Når det gjelder prøvenes innhold sier 40% av lærerne at det var uklarheter i prøvene. Dette er omtrent samme nivå som for 2004. Med tanke på formålet med de nasjonale prøver, er det vesentlig at elevene får vist sine grunnleggende ferdigheter gjennom å svare på prøvene. Men verken lærere eller elever mener at de nasjonale prøvene får fram bredden i elevenes

ferdigheter særlig grad. Dette gjelder for alle de nasjonale prøvene, og spesielt for prøvene i skriving.

Gjennomføringen av de nasjonale prøvene i 2004 og 2005 vil ha ført til forventninger blant lærerne om oppgaveformen. Erfaringene med prøvene i 2005 kan brukes til å forberede elevene før prøvene i 2006 - i den grad dette er ønskelig. Det er derfor mulig den relativt lave kjennskapen til og erfaringen med prøveformen hos elevene vil endre seg i takt med ytterligere gjennomføringer av de nasjonale prøvene. Men resultatene tyder på at prøveformen i de nasjonale prøvene foreløpig er noe i utakt med prøveformene som ellers brukes i skolen.

8.3 Hva mener rektorer og lærere om skoleringen?

Nærmere 9 av 10 lærere med ansvar for gjennomføringen av de nasjonale prøvene sier de har deltatt i skoleringen. Dersom målet er å øke andelen lærere som deltar i skoleringen ytterligere, kan det være verdt å se på fleksibiliteten i gjennomføringen av skolering rundt de nasjonale prøvene. De fleste rektorer mener at skolering bør skje hvert år.

Lærerne virker fornøyd med skoleringen, og skoleringen har gitt dem den nødvendige kompetansen til å vurdere prøvene. Men prøvene i skriving kommer dårligere ut her enn de øvrige prøvene. Resultatene viser at fokuset i skoleringen har vært på prøvenes innhold og selve vurderingen. Når det gjelder mulighet til faglig oppfølging av eleven, mener et flertall av lærerne at skoleringen ikke har gitt mye kunnskap om dette. Dersom det er en målsetning at skoleringen skal gi lærerne kompetanse rundt oppfølgingen av den enkelte elev, bør dette punktet styrkes i skoleringen.

Lærerne vurderer kvaliteten på vurderingsveilederne som god, noe som styrker inntrykket av positive holdninger rundt skoleringen.

8.4 Hvordan har den praktiske gjennomføringen ved skolene vært?

Skolene har forholdt seg til retningslinjene som er gitt til gjennomføringen av de nasjonale prøvene, men har ikke nødvendigvis fulgt dem til punkt og prikke. Størst avvik mellom retningslinjer og praksis har det vært når det gjelder tidsbruken. Både rektorer og lærere formidler at de har brukt mye tid på de nasjonale prøvene. Lærerne har i *gjennomsnitt* brukt mellom 15 og 16 timer hver bare i arbeidet med *vurderingen* av de nasjonale prøvene. I tillegg kommer tid brukt til informasjonsvirksomhet, skolering, gjennomføring av prøvene og oppfølging av elevene. Dersom det er slik at praktiske forhold gjør det vanskelig å følge retningslinjene som er gitt til gjennomføringen, og da særlig vedrørende tidsbruken, bør dette tas i betraktning i en eventuell revisjon av retningslinjene.

Når det gjelder forskriften rundt fritak fra de nasjonale prøver, er det et mindretall på 28% av rektorene som mener denne ikke har vært tilstrekkelig til å få innarbeidet rutiner ved skolen.

De aller fleste elevene med fravær på prøvedagen har kunnet gjennomføre prøven ved en senere anledning. Men praksisen varierer, særlig i forhold til obligatorisk eller frivillig gjenopptak. Håndtering av fravær bør tas spesielt opp ved senere gjennomføringer, dersom målet er mest mulig lik praksis blant skolene i landet.

Når det gjelder elevenes faglige utbytte av de nasjonale prøvene er tilbakemelding om resultatene viktig. Store andeler av elevene sier at de ikke har fått noen tilbakemelding på resultatene fra de nasjonale prøvene, verken fra skolen eller faglæreren. Utdeling av resultatene i klasserommet er vanligst, men har ingen innvirkning på elevens utbytte av oppfølgingen. Det har derimot tilbakemelding i form av vurdering og oppfølging sammen med læreren. Under 1 av 3 elever har imidlertid hatt vurdering av resultatene sammen med læreren. For elevenes del må graden av tilbakemelding styrkes og eventuelt formen på tilbakemeldingen endres dersom det er et mål at de nasjonale prøvene skal kunne vise elevene hvordan de kan bli bedre i fagene. Som tidligere vist har oppfølgingen av elevene i forbindelse med de nasjonale prøver vært et svakt punkt i skoleringen av lærerne.

8.5 Hvilken innvirkning har de nasjonale prøvene på skolens pedagogiske arbeid?

Flertallet av lærere og rektorer mener prøvene i liten grad gir informasjon om hva som bør styrkes i opplæringen, enten det gjelder den enkelte elev eller elevgruppa. Samtidig er store mindretall av rektorer og lærere av en annen oppfatning (ca 1 av 3), og mener de nasjonale prøvene er godt egnet her. Prøvene tilfører ikke skolene ny kunnskap om elevene i særlig grad. Her er rektorer og lærere samstemte. Det er likevel verdt å nevne at halvparten av rektorene og ca 4 av 10 lærere mener de *i noen grad* får ny informasjon om elevene gjennom prøvene.

Rektorene sier at innføringen av nasjonale prøver har hatt liten eller ingen innvirkning på pedagogisk praksis eller på opplæringen av elevene og elevgruppene. Lærerne vil nok til en viss grad la sin fagdidaktiske tenkning bli påvirket av de nasjonale prøvene. Dette gjelder mest på mindre skoler og for lærere på de lavere trinn. De nasjonale prøvene vil nok føre med seg noe endring i pedagogisk praksis i skolen. Skolene i Norge er ikke upåvirket av innføringen av de nasjonale prøvene. Men prøvenes påvirkning av pedagogisk praksis i skolen er foreløpig begrenset.

8.6 Skriftlige innspill til undersøkelsen

Til slutt i dette kapittelet vil vi ta med noen funn fra det kvalitative materialet som ligger i de skriftlige kommentarene til undersøkelsen. Her tenker vi spesielt på forhold som ikke har kommet fram i tilstrekkelig grad gjennom svarene i spørreskjemaene, men som går igjen i de skriftlige besvarelsene.

Generelle betraktninger etter analysen av det skriftlige materialet, er at det er knyttet mye frustrasjon og negative holdninger til prøvene både blant rektorer, lærere og elever. Samtidig er det et relativt stort mindretall som har et mer positivt syn på de nasjonale prøvene. Grovt sett virker innstillingen til de nasjonale prøvene mer positiv på de lavere trinnene enn de høyere, og mer positiv på de mindre skolene enn på de større.

For rektorenes del gjelder frustrasjonene mengden informasjon som kom fra Utdanningsdirektoratet og de ulike informasjonskanalene som ble brukt. Tidsbruken og ekstrakostnadene som prøvene har påført skolene i form av administrasjon og vikarutgifter, er også noe rektorene påpeker som negativt.

Tema som går igjen blant lærerne er, som rektorene påpeker, mengden informasjon som kom i forbindelse med prøvene. Lærerne reagerer også på at de fikk for liten tid til å forberede seg og at prøvene kom før de hadde fått gjennomgått alt i fagene. I den sammenheng påpekes det at de nasjonale prøvene bør legges inn i årsplanen til skolene. Omfattende tidsbruk, både på forberedelser og vurderingen av prøvene, oppfattes heller ikke som positivt. Noen påpeker at tidspunktet på noen av prøvene var ugunstig, spesielt med tanke på elevene i 10. trinn som er inne i tøffe prøveperioder. Synspunkter er også at de nasjonale prøvene ikke tar særlig hensyn til svake elever og tilpasset opplæring.

Elevene er generelt svært negative til prøvene. Det som spesielt går igjen for elevene på 10. trinn, er frustrasjonen rundt tidspunktet prøvene kommer på. Synspunktet er at de distraherer forberedelsene til eksamen og andre prøver som teller på standpunktkarakteren. Mange elevene er også frustrert over offentliggjøringen. For elevene på 11. trinn, virker holdningene å være preget av medieomtalen som har vært rundt prøvene. De mener de nasjonale prøvene tar for mye tid fra den ordinære undervisningstiden.

Men det er også en god del positive røster i undersøkelsen. Rektorer og lærere på grunnskolen (4. og 7. trinn) er mer positive enn rektorer og lærere på 10. og 11. trinn. Skoleringen går igjen som den mest positive delen av gjennomføringen blant lærerne, her snakker de om et "kompetanseløft". En del lærere hevder også at prøvene har gitt dem inspirasjon i sitt videre pedagogiske arbeid.

For elevens del er det noen som er positive til at prøvene gjør det mulig med en sammenligning med andre skoler. Elevene trekker også fram som positivt at lærerne får målt sine læreferdigheter, og at elevene får kjennskap til sitt kunnskapsnivå. Fra elevenes ståsted oppsummerer sitatet under mye av innstillingen til de nasjonale prøvene, og vi lar det stå som en talende avslutning på rapporten:

"På sikt kan det kanskje komme noe positivt ut av de, men i dag gjør de ingen nytte."
- Elev, gutt, 10. trinn, gjennomført alle prøvene.